

Nr 3.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om avstyckat eller avsöndrat områdes befriande från ansvar för inteckning i stamfastighet m. m.; given Stockholms slott den 30 december 1930.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om avstyckat eller avsöndrat områdes befriande från ansvar för inteckning i stamfastighet;
- 2) lag om ändrad lydelse av 37 § 5 och 6 mom. förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom; samt
- 3) lag om ändrad lydelse av 121 § utsökningslagen.

GUSTAF.

N. Gärde.

Förslag

till

Lag

om avstyckat eller avsöndrat områdes befriande från ansvar för in-teckning i stamfastighet.

Härigenom förordnas som följer:

Om ansvarets begränsning och avlösning.

Område, som avstyckats till särskild fastighet.

1 §.

Besväras område, som avstyckats till särskild fastighet enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad, av in-teckning i stamfastighet för fordran eller för rätt till avkomst eller annan förmån, må det avstyckade områdets ansvar för sådan in-teckning kunna begränsas eller avlösas i den ordning 2—11 §§ stadga under förutsättning,

1. att stamfastigheten eller, där området tillhört flera fastigheter, någon av stamfastigheterna är gemensamt med annan fastighet besvärad av in-teckning, som nyss sagts,

2. att området överlåtits till annan, samt

3. att överlåtelsen avsett tillgodoseende av bostads- eller egnahemsändamål eller stärkande av befintligt mindre jordbruk eller inneburit försäljning av utarrenderad jord till arrendatorn.

Utgöres det avstyckade området av mark, som varit samfälld för flera än tio fastigheter med skilda ägare, vare för begränsning eller avlösning av in-teckningsansvaret ej erforderligt, att de under 1 och 3 angivna förutsättningarna äro för handen.

2 §.

Vill ägare av avstyckat område utverka begränsning av områdets in-teckningsansvar eller avlösa ansvaret, skall han göra ansökan därom hos rätten i den ort, där området ligger. Avser ansökningen begränsning av ansvaret eller avlösning av detsamma utan att begränsning förut utverkats, skall ansökningen göras sist å den rättegångsdag för in-teckningsärenden, som infaller näst efter ett år eller, där området utgöres av mark, som i 1 § sista stycket sägs, två år sedan överlåtelsen skedde.

I ärendet skall sökanden visa, att lagfart sökts å fångtet samt att fastställelse å avstyckningen meddelats genom beslut, som vunnit laga kraft, ävensom förete handling rörande särskild värdering av området.

Om ansökningen skall anteckning göras i in-tecknings- eller fastighetsboken.

3 §.

Värdering av området skall verkställas av två ojäviga män. Dessa förordnas å landet och i stad, där rådstuvurätt ej finnes, av häradsrätten eller domaren bland ledamöterna i nämnden eller ägodelningsrätten eller de för lantmåteriförrättningar eller förrättningar enligt lagen om fastighetsbildning i stad utsedda gode män i det tingslag, där området ligger, eller ock bland dem, som förut innehaft sådan befattning och äro därtill valbara. I stad, där rådstuvurätt finnes, utser rätten värderingsmän bland de inom staden boende. Mot värderingsman gälle de jäv, som enligt rättegångsbalken gälla mot domare.

Värderingen skall avse områdets värde vid den tid, då överlåtelsen skedde. Fanns vid nämnda tid å området byggnad, som ej hörde till fastigheten, skall sådan byggnad ej ingå i värderingen. Ej må värdet sättas lägre än köpeskilling, som betingats vid överlåtelsen.

4 §.

Då anledning därtill förekommer, äge rätten infordra ytterligare utredning angående områdets värde eller annan omständighet ävensom bereda in-teckningshavare eller annan tillfälle att i ärendet avgiva yttrande.

5 §.

Möter ej på grund av vad i 1—3 §§ stadgas hinder mot ansökningen, meddele rätten, evad ansökningen avser enbart ansvarets begränsning eller ej, beslut angående det belopp, vartill rätten funnit områdets värde böra skattas, och förklare rätten, att områdets in-teckningsansvar skall vara begränsat till nämnda belopp eller, där området tillhört flera fastigheter och dessa ej samtliga besväras av in-teckning, för vilken området häftar, till vad av områdets värde belöper å envar av de besvärade stamfastigheterna.

Har avlösning av ansvaret begärts, skall rätten, där ägare till den eller de stamfastigheter, som sålunda besväras, samtyckt till åtgärden, tillika förklara, att sökanden må avlösa ansvaret genom nedsättande av det belopp, vartill ansvaret begränsats.

Innefattar rättens beslut allenast, att in-teckningsansvaret skall vara begränsat, må områdets ägare på särskild ansökan kunna i enlighet med vad i andra stycket stadgas erhålla rättens förklaring, att han äger genom nedsättande av det belopp, vartill ansvaret begränsats, avlösa ansvaret.

Är stamfastighet eller området utmätt, må beslut om begränsning eller avlösning av områdets in-teckningsansvar ej meddelas, med mindre sig visat, att utmätningen upphävts eller gått åter.

Då beslut meddelats enligt denna paragraf, skall anteckning därom göras i in-tecknings- eller fastighetsboken.

6 §.

Sedan beslut, varigenom avstyckat områdes in-teckningsansvar begränsats, vunnit laga kraft, må ej, där in-teckning i stamfastighet icke kan till fullo

utgå ur köpeskillingen för denna, till bristens gäldande ur området uttagas mer än som motsvarar det belopp, vartill ansvaret begränsats.

7 §.

Har ägare av avstyckat område berättigats avlösa områdets in-teckningsansvar, och vill han verkställa sådan avlösning, skall han hos Konungens befallningshavande i länet nedsätta det belopp, som blivit bestämt av rätten.

Vid nedsättningen skola ingivas gravationsbevis rörande området, rättens protokoll och beslut i ärendet samt bevis, att beslutet vunnit laga kraft, vid äventyr, om det underlåtes, att det felande varder av Konungens befallningshavande på ägarens bekostnad anskaffat.

Det nedsatta beloppet skall av Konungens befallningshavande ofördröjligen insättas i bankinrättning för att där inestå mot ränta.

Om nedsättningen skall Konungens befallningshavande, så snart ske kan, göra anmälan till domaren å landet eller i stad, där rådstuvurätt finnes, till rätten.

Nedsättning må ej ske, om stamfastighet eller området är utmätt.

8 §.

Sedan nedsättning efter ty i 7 § sägs blivit verkställd, vare området ej vidare besvärat av in-teckning i stamfastighet för fordran eller för rätt till av-komst eller annan förmån. Anteckning härom skall, då anmälan om ned-sättningen inkommit till domaren eller rätten, göras i in-teckningsprotokollet å nästa rättegångsdag för in-teckningsärenden samt införas i in-tecknings- eller fastighetsboken.

9 §.

I fråga om utbetalning av det nedsatta beloppet jämte därå upplupen ränta äge stadgandena om fördelning hos överexekutor av köpeskilling för utmät-ningsvis såld fast egendom motsvarande tillämpning. Fördelningen skall så verkställas, som om det nedsatta beloppet utgjorde köpeskilling för stam-fastighet, dock med iakttagande att utdelning skall tillkomma allenast inne-havare av sådan fordran eller rätt till avkomst eller annan förmån, för vilken det avstyckade området häftat på grund av in-teckning i stamfastigheten, att innehavare av fordran eller rättighet, in-tecknad gemensamt i stamfastighe-ten och annan fastighet, äger rätt till utdelning jämväl för belopp, för vilket stamfastigheten svarar allenast efter andra stycket av 32 § förordningen an-gående in-teckning i fast egendom, samt att det belopp, som utfaller å in-teck-ning för fordran, skall avskrivas å dess huvudstol och upplupna ränta sålun-da att blott så stor del av räntan avskrives, som belöper på vad av huvud-stolen avskrives. Vad som ej efter ty nu sagts åtgår äge områdets ägare återfå.

Sammanträde för fördelningen varde hållet så snart ske kan; skolande kal-lelse till sammanträdet genom Konungens befallningshavandes försorg minst fjorton dagar förut med posten sändas till stamfastighetens och områdets

ägare samt kända innehavare av fordran eller annan rätt, som nu är sagd, ävensom, där innehavare är okänd, införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten.

Kostnad för det nedsatta beloppets fördelning skall gäldas av områdets ägare.

10 §.

Utfaller vid fördelningen likvid å intecknings huvudstol, vare inteckningen till motsvarande del utan verkan.

Då likvid sålunda utfallit, åligger Konungens befallningshavande att där-om, sedan fördelningen blivit godkänd eller vunnit laga kraft, ofördröjligen göra anmälan till domaren å landet eller i stad, där rådstuvurätt finnes, till rätten samt tillika insända fördelningslängden; och skall anteckning om förhållandet göras i inteckningsprotokollet, såsom i 8 § sägs, samt i intecknings- eller fastighetsboken.

11 §.

Varder belopp, som utfallit å inteckning, icke genast avräknat å inteckningshavarens fordran, skall beloppet, där den, som personligen ansvarar för fordringen, det påyrkar, förvandlas i fullgoda obligationer eller andra därmed jämförliga värdepapper.

12 §.

Är område avstyckat från lägenhet, som upplåtits genom jordavsöndring efter den 31 december 1909, eller från fastighet, som tillkommit genom avstyckning enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet, eller från fastighet, som efter den 30 juni 1921 bildats genom avstyckning enligt 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad, eller, där sådan avstyckning skett tidigare, överlåtits efter sistnämnda dag, skall vad ovan i denna lag stadgas äga tillämpning allenast såvitt angår begränsning av områdets inteckningsansvar.

13 §.

Vad ovan i denna lag stadgas i avseende å avstyckat område skall äga motsvarande tillämpning å område, som av mark, samfälld för flera än tio fastigheter med skilda ägare, utlagts till tomt eller tomtedel och jämlikt 1 kap. 3 § lagen om fastighetsbildning i stad är att anse såsom avstyckat.

Område, som avstyckats för sammanläggning med annan fastighet.

14 §.

Vad i 1—12 §§ stadgas i avseende å område, som avstyckats till särskild fastighet enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet, skall äga motsvarande tillämpning å område, som enligt samma kapitel avstyckats för att sammanläggas med annan fastighet, varvid dock följande särskilda bestämmelser skola gälla.

Beslut om begränsning av områdets in-teckningsansvar så ock beslut om avlösning av ansvaret utom i fall, varom i nästa stycke sägs, må ej meddelas förr än förordnande om sammanläggning givits; och skall sådant beslut ävensom verkan av nedsättning utav det för in-teckningsansvarets avlösning bestämda beloppet avse hela den nybildade fastigheten.

Är med hänsyn till in-teckning i fastighet, varmed sammanläggning skall ske, avlösning av områdets in-teckningsansvar erforderlig för sammanläggningens genomförande, skall sökanden visa, i stället för att avstyckningen fastställts, att förrättningen avslutats. Beslutet om avlösning skall ej tillika innefatta förklaring om ansvarets begränsning. Nedsättning skall verkställas inom nittio dagar från det beslutet vunnit laga kraft, vid äventyr att detta eljest är förfallet. Sedan anmälan om nedsättningen inkommit till domaren, skall denne, där han ej tillika är ägodelningsdomare, ofördröjligen underrätta ägodelningsdomaren om nedsättningen. Har nedsättning skett, vare området fritt från in-teckningsansvar under förutsättning, att sammanläggningen kommer till stånd. Anteckning om befrielsen skall göras först efter det förordnandet om sammanläggning meddelats eller, där ägodelningsdomaren ej tillika är domare i domsagan, anmälan om förordnandet inkommit till denne. Om förordnandet skall, sedan det vunnit laga kraft, anmälan göras hos Konungens befallningshavande. Innan anmälan inkommit, må fördelning ej ägarum av belopp, som blivit för avlösning nedsatt.

Om ansvarets upphörande efter kungörelse.

15 §.

Besväras område, som av mark, samfälld för flera än tio fastigheter med skilda ägare, avstyckats enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad, av in-teckning i stamfastighet för fordran eller för rätt till avkomst eller annan förmån, må det avstyckade området, där det överlåtits till annan, kunna i den ordning 16—19 §§ stadga befrias från ansvar för sådan in-teckning, såframt omständigheterna utgöra grund för antagande, att in-teckningshavares säkerhet icke därigenom avsevärt minskas.

16 §.

Vill ägare av avstyckat område utverka områdets befriande från in-teckningsansvar, skall han göra ansökan därom hos rätten i den ort, där området ligger, samt visa dels att lagfart sökts å fånget, dels, där området avstyckats till särskild fastighet, att fastställelse å avstyckningen meddelats genom beslut, som vunnit laga kraft, eller, där området avstyckats för sammanläggning med annan fastighet, att förrättningen avslutats.

Om ansökningen skall anteckning göras i in-tecknings- eller fastighetsboken.

17 §.

Möter ej på grund av vad i 15 och 16 §§ stadgas hinder mot ansökningen, utfärde rätten kungörelse om densamma. Kungörelsen skall innehålla att, om

någon, vilkens rätt kan vara beroende av ansöknings, vill bestrida densamma, han har att vid talans förlust göra anmälan därom hos rätten sist å den rättsgångs dag för in-teckningsärenden, som infaller näst efter sex månader, sedan kungörelsen utfärdats, samt därvid uppgiva den eller de in-teckningar, med avseende varå ansöknings bestrides.

Domaren eller rätten har att ofördröjligen låta kungörelsen införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten, så ock uppläsas i kyrkan i den församling, där området ligger, samt anslås i socken- eller rådstugan eller å annan lämplig plats inom kommunen.

Kostnad för kungörandet skall gäldas av områdets ägare.

18 §.

Underlåtenhet att bestrida ansöknings må ej läggas någon till last såsom försummelse i bevakande av honom eller annan tillkommande rättighet.

19 §.

Har ej ansöknings inom den i kungörelsen angivna tiden bestritts, vare området ej vidare besvärat av in-teckning i stamfastighet för fordran eller för rätt till avkomst eller annan förmån. Bestrides ansöknings, häfte området fortfarande för in-teckning, med avseende varå ansöknings bestritts, ävensom för övriga in-teckningar i den eller de stamfastigheter, som besväras av samma in-teckning. In-teckning, för vilken området icke längre skall häfta, gälle oavkortad i återstoden av in-tecknad fastighet.

Är fråga om avstyckning för sammanläggning med annan fastighet, gälle befrielsen från in-teckningsansvar under förutsättning, att sammanläggningen kommer till stånd. Där till följd av sammanläggning in-teckning i området kommit att gälla i hela den nybildade fastigheten, skall befrielsen avse denna.

Med tillämpning av vad nu sagts fastställe rätten, i vilken mån området fortfarande häftar för in-teckning i stamfastighet; och skall anteckning härom göras i in-tecknings- eller fastighetsboken.

20 §.

Vad i 15—19 §§ stadgas i avseende å avstyckat område skall äga motsvarande tillämpning å lägenhet, som genom avsöndring för alltid upplåtits av mark, samfällad för flera än tio fastigheter med skilda ägare.

Samma lag vare i fråga om tomt eller tomtedel, som i 13 § avses.

Allmän bestämmelse.

21 §.

Vad i denna lag är stadgat med avseende å in-teckning skall gälla jämväl i fråga om fordran eller rätt till avkomst eller annan förmån, för vilken stamfastighet jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken häftar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1932, vid vilken tid lagen den 14 juni 1929 (nr 161) om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten skall upphöra att gälla. Vad i nya lagen stadgas om begränsning och avlösning av inteckningsansvar må dock ej äga tillämpning å område, som avstyckats för sammanläggning med annan fastighet eller jämlikt 1 kap. 3 § lagen om fastighetsbildning i stad är att anse såsom avstyckat, där området överlåtits före nya lagens ikraftträdande.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 37 § 5 och 6 mom. förordningen den 16 juni 1875
angående inteckning i fast egendom.

Härigenom förordnas, att 37 § 5 och 6 mom. förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom, vilka moment senast ändrats, 5 mom. genom lag den 25 april 1930 (nr 102) och 6 mom. genom lag den 14 juni 1929 (nr 162), skola erhålla följande ändrade lydelse:

5 mom. Vad enligt 3 och 4 mom. gäller om avsöndrad lägenhet skall ock gälla om område, som avstyckats enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad eller enligt lagen om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera, dock icke där stamfastigheten och det avstyckade området ännu äro i samma ägares hand.

Vad nu sagts i fråga om avstyckat område skall jämväl äga tillämpning i avseende å område, som av mark, samfälld för flera fastigheter, utlagts till tomt eller tomtedel och jämlikt 1 kap. 3 § lagen om fastighetsbildning i stad är att anse såsom avstyckat.

6 mom. Om avstyckat eller avsöndrat områdes befriande från ansvar för inteckning i stamfastighet är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1932 och skall tillämpas jämväl i fråga om inteckning, som tillkommit därförinnan, men ej beträffande område, som avstyckats för sammanläggning med annan fastighet eller jämlikt 1 kap. 3 § lagen om fastighetsbildning i stad är att anse såsom avstyckat, där området överlåtits före sagda dag.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 121 § utsökningslagen.**

Härigenom förordnas, att 121 § utsökningslagen, vilket lagrum senast ändrats genom lag den 25 april 1930 (nr 103), skall i nedan intagna delar erhålla följande lydelse:

Skola — — — — — tillhöra.

Gå — — — — — utropas.

Har från egendom, däri inteckning beviljats, lägenhet avsöndrats, eller har från sådan egendom område avstyckats enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad eller enligt lagen om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera, och ansvarar lägenheten eller det avstyckade området för den inteckning allenast på sätt i 3 mom. 37 § förordningen angående inteckning i fast egendom sägs, må in-teckningen ej föranleda försäljning av den avsöndrade lägenheten eller det avstyckade området, utan så är att vid utropet av stamfastigheten den därför bjudna köpeskillingen funnits icke förslå till fulla gäldandet av in-teckningshavarens fordran och icke lägenhetens eller det avstyckade områdes ägare genast erlägger vad däri brister eller, då fråga är om avstyckat område, vars ansvar är begränsat till visst bristen understigande belopp, vad sålunda må uttagas ur området.

Vad nu sagts i fråga om avsöndrat eller avstyckat område skall jämväl äga tillämpning i avseende å område, som utlagts till tomt eller tomtedel och jämlikt 1 kap. 3 § lagen om fastighetsbildning i stad är att anse såsom avstyckat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1932.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1930.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bissmark:

»Svårigheten att enligt de vanliga reglerna om relaxation frigöra styckningslott från ansvar för inteckning i stamfastigheten har städse utgjort ett väsentligt hinder för egnahemsrörelsens utveckling, och frågan om möjligheten att undanröja detta hinder har länge varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Tid efter annan hava ock lagstiftningsåtgärder vidtagits i sådan riktning. År 1909 infördes sålunda i fråga om avsöndrad lägenhet subsidiär ansvarighet för inteckning i stamfastigheten, en förmån, som utsträcktes år 1921 till avstyckning enligt 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad och år 1926 till avstyckning enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet. Ehuru väl den subsidiära ansvarigheten för styckningslottens ägare medför bland andra fördelar jämväl den, att möjligheten för honom att få inteckningen dödad i styckningslottens väsentligt ökas, kvarstår dock alltjämt risken, att hans fastighet tages i anspråk för täckande av brist i stamfastigheten, något som skulle drabba honom särskilt hårt, därest han å sin fastighet nedlagt arbete och kostnader, som givit densamma ett väsentligt högre värde än den hade vid avskiljandet. Styckningslottens ägare är sålunda ej fullt tryggad genom det subsidiära ansvaret, utan härför krävas ytterligare åtgärder.

I den proposition till 1909 års riksdag, däri subsidiär ansvarighet för avsöndrad lägenhet föreslogs, framlades även ett förslag om att lägenhetens ansvar för stamfastighetens gäld skulle efter verkställd värdering fastställas till visst maximibelopp. Härigenom skulle åtminstone det ökade värde, som lägenheten efter avsöndringen erhållit, kunna räddas åt ägaren. Riksdagen godkände visserligen den princip, som kommit till uttryck i förslaget, men, då det föreslagna värderingsförfarandet ansågs för kostsamt, vann förslaget likväl icke riksdagens bifall. Därmed blev frågan undanskjuten för flera år framåt. Då den sedermera upptogs till behandling inom justitiedepartementet,

överbägdas, huruvida icke inteckningsbefrielse för en styckningslott kunde vinnas däriäenom, att man i analogi med bestämmelserna i expropriationslagen och ensittarlagen läte den, som förvärvat styckningslotten, nedsätta ett värdet motsvarande belopp till fördelning mellan inteckningshavarna i den odelade fastigheten. Ett av Kungl. Maj:t genom proposition nr 19 för 1927 års riksdag framlagt förslag angående fastighets befriande i vissa fall från ansvar för inteckning gick också i denna riktning. Förslaget avstyrktes av första lagutskottet, huvudsakligen av det skäl att det enligt utskottets mening icke behöriigen tillgodosåge inteckningshavares och andra rättsägares intressen. Utskottet framhöll emellertid angelägenheten av att ytterligare försök gjordes att trygga egnahemsköpare mot ansvar för inteckningar i stamfastigheten. Därvid ifrågasatte utskottet, huruvida icke i anslutning till det vid 1909 års riksdag framlagda förslaget frågan om fastställande av visst maximibelopp för avskilt områdes ansvarighet för stamfastighetens gäld borde ånyo komma under omprövning. Utskottets utlåtande godkändes av båda kamrarna.

I anledning av de anmärkningar, som framställdes mot 1927 års förslag, verkställdes inom justitiedepartementet en omarbetning av detsamma, vilken resulterade i ett för 1929 års riksdag genom proposition nr 4 framlagt förslag till lag om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten. Förslaget antogs efter vissa jämkningar av riksdagen, som samtidigt antog av Kungl. Maj:t framlagda förslag till lagar om ändrad lydelse av 37 § 6 mom. inteckningsförordningen och av 121 § utsökningslagen. Lagarna utfärdades därefter den 14 juni 1929 (S. F. S. nr 161—3).

Lagen om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten avser att för främjande av egnahemsrörelsen och annan ur social synpunkt önskvärd jordstyckning underlättas styckningslots befriande från ansvar för inteckning i stamfastigheten genom ansvarets avlösning eller i allt fall förbättra dylik lotts ställning genom ansvarets begränsning. I enlighet med lagens syfte gäller densamma allenast överlätelser, som avsett tillgodoseende av bostads- eller egnahemsändamål eller inneburi för säljning av utarrenderad jord till arrendatorn. Avlösning av inteckningsansvaret eller begränsning av detsamma kan under förutsättning av sådan överlåtelse vinnas med avseende å område, som avstyckats till särskild fastighet enligt 19 kap. jorddelningslagen eller 5 kap. fastighetsbildningslagen. För lagens tillämplighet förutsättes vidare, att stamfastigheten är gemensamt intecknad med annan fastighet. Begränsning eller avlösning kan vinnas allenast i fråga om områdets ansvar för fordran eller rätt till avkomst eller annan förman, varför stamfastigheten på grund av inteckning eller enligt 11 kap. 2 § jordabalken häftar. Vid begränsning skall rätten i beslutet utlåta sig om det belopp, vartill rätten funnit områdets värde böra skattas, samt förklara att ansvaret skall vara begränsat till detta värde. Ur området får därefter till gäldande av inteckning i stamfastigheten icke uttagas mer än som motsvarar ansvarsbeloppet. Har avlösning begärts, skall rätten tillika förklara, att sökanden äger avlösa ansvaret genom ansvarsbeloppets nedsättande. För tillstånd till avlösning uppställs dock en särskild förutsättning, nämligen att

stamfastighetens ägare samtyckt till åtgärden. Sedan nedsättning verkställt, är området ej vidare besvärat av fordran eller rättighet, varom nyss nämnts. Nedsättning av beloppet sker hos Konungens befallningshavande, som fördelar beloppet å vederbörande inteckningshavare och därmed likställda så som om beloppet utgjorde vid exekutiv auktion å stamfastigheten influten köpeskilling. Vad som ej åtgår till utdelning äger områdets ägare återfå.

Vid riksdagens behandling av förslaget till förenämnda lag uppkom spörsmål dels huruvida icke lagen skulle kunna utsträckas att gälla även vid områdes avstyckning för sammanläggning med annan fastighet, dels om ej ett enklare förfarande skulle kunna införas för inteckningsbefrielse, såvitt gäller av samfällad mark avstyckat område. Sålunda anhöll riksdagen — efter hemställan i utlåtande (nr 31) av första lagutskottet — att Kungl. Maj:t ville utreda, huruvida och på vad sätt ändring i gällande lagstiftning borde komma till stånd i syfte att underlätta avstyckning av område för sammanläggning med annan fastighet i sådana fall, då avstyckning ägde rum från fastighet, som besvärades av gemensamma inteckningar. Och beträffande den senare frågan yttrade lagutskottet i samma utlåtande i anledning av två i ämnet väckta motioner inom första kammaren (nr 50 och 51), däri berördes ett inom justitiedepartementet redan väckt spörsmål, att utan tvivel behov ej sällan föreläge att på ett enkelt sätt kunna erhålla begränsning eller avlösning av sådan fastighets inteckningsansvar, som helt eller delvis bestode av förut samfällad mark. Utskottet förklarade sig dela motionärernas uppfattning, att en lagändring för tillgodoseende av detta behov såvitt möjligt borde komma till stånd. Emellertid hänvisade utskottet till att denna fråga var uppmärksammas inom justitiedepartementet. Enär anledning föreläge till antagande, att frågan med det snaraste komme att göras till föremål för undersökning, ansåg utskottet ej nödigt, att riksdagen avläte en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit har jag omedelbart låtit fullfölja utredningen av berörda båda spörsmål. Som resultat av utredningen föreligger en inom justitiedepartementet utarbetad promemoria med tillhörande förslag till lagar dels angående utsträckt tillämpning av lagen den 14 juni 1929 (nr 161) om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten, dels om vissa av samfällad mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från inteckningsansvar jämte därav föranledda förslag till lagar om ändrad lydelse av 5 och 6 mom. av 37 § inteckningsförordningen samt 121 § utsökningslagen. Promemorian med lagförslag torde få fogas såsom *Bil. P. M.* till detta protokoll.»

Efter redogörelse för lagförslagen anför departementschefen vidare:

»Förslaget till lag angående utsträckt tillämpning av 1929 års lag innebär en utvidgning av lagens tillämpningsområde till att gälla även avstyckning för sammanläggning med annan fastighet, varjämte möjlighet beredes att i vidgad omfattning erhålla begränsning eller avlösning av inteckningsansvar i fråga om område, som avstyckats från mark, samfällad för visst större antal

fastigheter. Beträffande avstyckning eller avsöndring från sådan mark har vidare i förslaget till lag om vissa av samfälld mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från inteckningsansvar anordnats ett preklusionsförfarande i nära anslutning till de regler, som givas i lagen den 18 oktober 1907 angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamfastigheten, och innebärande i huvudsak att det avstyckade området efter därom gjord ansökan skall vara fritt från inteckningsansvar, därest ej vederbörande rättsägare inom viss tid efter det kungörelse i ämnet utfärdats bestritt ansöknings.

Över lagförslagen hava yttranden avgivits av lantmäteristyrelsen, lantbruksstyrelsen, statens egnahemsstyrelse, fastighetsregisterkommissionen, samtliga länsstyrelser, svenska bankföreningen, svenska sparbanksföreningen och Sveriges skogsägarförbund. Därjämte har Sveriges allmänna hypoteksbank erhållit tillfälle att yttra sig i ärendet men icke funnit anledning att inkomma med något yttrande.

Samtliga de hörda myndigheterna och sammanslutningarna — med undantag möjligen för länsstyrelsen i Västernorrlands län, som ställt sig tveksam till det föreslagna preklusionsförfarandet — hava antingen lämnat förslagen utan erinran eller tillstyrkt lagstiftning i förslagets riktning. Flera hava vitsordat behovet av en laglig reglering i ifrågavarande hänseenden och framhållit angelägenheten av lagstiftningens genomförande. Mot vissa detaljer hava dock erinringar framställts.

Även jag har funnit mig kunna i det stora hela giva min anslutning åt förslagen såväl i vad avser de principer, varå de bygga, som detaljutformningen av desamma. I anledning av de framställda erinringarna och det övervägande, jag ägnat förslagen, hava dessa dock synt mig böra undergå vissa jämkningar; och anhåller jag nu att få lämna en redogörelse för de viktigaste erinringarna och de ändringar jag funnit anledning vidtaga.

I ett par av yttrandena har ifrågasatts, huruvida det för begränsning eller avlösning av avstyckat områdes inteckningsansvar i 1929 års lag uppställda villkoret, att överlåtelsen av området avsett tillgodoseende av bostads- eller egnahemsändamål eller inneburit försäljning av utarrenderad jord till arrendatorn, vore lämpligt jämväl i fråga om avstyckning för sammanläggning med annan fastighet, och huruvida det icke kunde befaras, att genom berörda villkor skulle från ifrågavarande lagstiftnings tillämpningsområde uteslutas åtskilliga fall, då väl den nybildade fastigheten icke kunde sägas vara avsedd för bostads- eller egnahemsändamål, men fastighetsbildningen likväl vore ur allmän synpunkt önskvärd. Länsstyrelsen i Kopparbergs län har sålunda yttrat:

För Kopparbergs län finge avstyckning för sammanläggning sin största betydelse, då det gällde upplåtelse av trävarubolagens inägojord till förstärkning av bondejordbruken. Många av de hemman och hemmansdelar, som tillhörde bolag, vore icke bebyggda, utan inägojorden utarrenderades till jordbrukare i byn. Försäljning av dylik obebyggd inägojord till granne för sam-

Förslaget till lag angående utsträckt tillämpning av 1929 års lag.

1 § första stycket.

manläggning med dennes hemman vore ur såväl social som jordbrukssynpunkt synnerligen önskvärd, under förutsättning att köparen, vilket oftast vore fallet, ägde tillräcklig skogsmark både för den egna inägojorden och den tillköpta bolagsjorden. Väl vore det sant att överlåtelse av bolagsjord många gånger kunde anses avse tillgodoseende av egnahemsändamål. Men om begreppet egnahemsändamål finge anses uppåt begränsat av de värden, som gällde för beviljande av egnahemslån å bebyggd jordbruksfastighet (jfr kungl. kung. den 8 juni 1928 med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten, nr 218), kunde det med fog befaras att den föreslagna lagen om utsträckt tillämpning av 1929 års lag icke ansåges tillämplig, ehuru med avstyckningen avsetts en fastighetsbildning, som uppenbarligen vore mycket önskvärd ur allmän synpunkt. Sådana bestämmelser borde alltså meddelas, att begränsnings- och avlösningstinstituten alltid bleve tillämpliga för det fall, att område avstyckats från bolag tillhörig fastighet för utvidgning och förbättring av bestående bondejordbruk.

Å andra sidan har fastighetsregisterkommissionen understrukit vikten av att ifrågavarande villkor bibehålles samt anfört:

Särskilt vill kommissionen uttala sin tillfredsställelse över att möjligheten till avlösning eller begränsning jämväl vid avstyckning för sammanläggning inskränkts till områden, som frånskilts för det sociala ändamål, varom 1929 års lag talar. Vid avstyckning kan nämligen enligt kommissionens mening föreliggande risk för att bestämmelserna om inteckningsansvarets nedsättande till endast subsidiärt och därefter dess begränsande eller avlösande i det avstyckade området kunna vålla inteckningshavarna skada. Avstyckning kan nämligen numera ske till vilken storlek som helst av stamfastighetens areal. Är det avstyckade området stort i förhållande till den kvarstående stamfastigheten, måhända större än denna, och vidtages därefter ett begränsnings- eller avlösningsförfarande i det avstyckade området, kan det i framtiden visa sig, att inteckningshavare gått miste om säkerhet, som eljest skulle hava — åtminstone i högre grad än nu blivit fallet — täckt hans fordran. Genom den inskränkning, som det sociala villkoret innebär, torde emellertid i de förslag, varom nu är fråga, hava erhållits en garanti för att det allenast blir fråga om mindre områden, som knappast kunna hava någon större betydelse för inteckningshavarna. En viss reservation torde dock kunna göras för lämpligheten att jämväl låta försäljning av utarrenderad jord till arrendatorn innefattas i de fall, då begränsning eller avlösning är medgiven. Att det här kan bli fråga om rätt avsevärda områden framgår av promemorian s. 6 och följande. I städer och fastighetsregistersamhällen torde emellertid denna fråga få ringa räckvidd. En viss risk för att inteckningshavare tillskyndas förluster kan ju dock föreligga vid en fortgående egnahemsbildning på en och samma fastighet. Vid utarbetandet av 1929 års lag har emellertid denna omständighet beaktats och regulativ mot dylika fall, vilka ansetts icke kunna bli av någon praktisk vikt, anvisats (jfr N. J. A. avd. II, årg. 1929 s. 201, 203—205). Det torde kunna antagas, att vid avstyckning för sammanläggning frågans reella betydelse är avsevärt mindre.

De av fastighetsregisterkommissionen sålunda framförda synpunkterna synas mig befogade. I allt fall läser det ej vara tillrådligt att, innan en mera ingående erfarenhet vunnits rörande den redan gällande lagens verkningar, vid en utvidgning av dess tillämpningsområde eftergiva det nu ifrågavarande till skydd för inteckningshavaren uppställda kravet.

I detta sammanhang må nämnas, att jag ej heller ansett mig kunna tillmötesgå på något håll uttalad önskan, att ansvaret för jämväl annan inteckning än sådan för fordran eller för rätt till avkomst eller annan förmån måtte kunna avlösas.

Då avstyckning för sammanläggning i teknisk mening kan ifrågakomma allenast enligt 19 kap. jorddelningslagen, har hänvisning till sagda lagrum upptagits i 1 §.

Stadgandet i 1 § andra stycket i det utremitterade förslaget — att begränsning eller avlösning ej må äga rum av avstyckat områdes ansvar för sådan inteckning i stamfastigheten, som besvärar jämväl den fastighet, varmed sammanläggning skall ske — har i promemorian motiverats därmed, att det vore utan mening att begränsa eller avlösa områdets ansvar för sådan inteckning, enär området genom sammanläggningen skulle ånyo belastas med ansvar för densamma. Möjligheten att kunna begränsa eller avlösa områdets ansvar för dylik gemensam inteckning är emellertid stundom av betydelse. Så är exempelvis fallet, då det avstyckade området skall sammanläggas, icke med den fastighet, varmed stamfastigheten är gemensamt intecknad, utan med ett från den förra fastigheten avstyckat område. Fall kunna ock föreligga, då sammanläggning icke är möjlig med mindre avlösning sker, till exempel då den fastighet, med vilken det avstyckade området skall sammanläggas, besväras förutom av den gemensamma inteckningen av en särinteckning med bättre rätt. På grund härav har jag låtit nu ifrågavarande stadgande utgå.

1 § andra stycket.

I 1 § andra stycket, som motsvarar 1 § tredje stycket i det utremitterade förslaget, hava vidtagits vissa formella jämkningar.

1 § tredje stycket.

Enligt 1 § fjärde stycket i det utremitterade förslaget (tredje stycket i det överarbetade förslaget) skulle sökanden för där angivet fall visa, i stället för att avstyckningen fastställts, att den sökts. Då emellertid avstyckat område med avseende å areal och gränser blir behörigen bestämt först genom avstyckningsförrättningens avslutande, har den ändringen vidtagits, att sökanden skall visa, att förrättningen avslutats. Vidare har den i det utremitterade förslaget i detta stycke upptagna särbestämmelsen om tiden för inteckningsbefrielsens inträde ansetts lämpligen böra ersättas med en föreskrift av innehåll, att, sedan nedsättning skett, området skall vara fritt från inteckningsansvar under förutsättning, att sammanläggning kommer till stånd.

Beträffande anmälan om nedsättningen har länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anfört:

Enligt förslaget skall anmälan om avlösningsbeloppets nedsättning göras icke till domaren utan till ägodelningsdomaren. Anteckning om avlösningsbeslutet skall emellertid jämväl i detta fall göras i intecknings- eller fastighetsboken. Då beslutet bland annat innehåller, att nedsättning av beloppet skall ske inom nittio dagar från det beslutet vunnit laga kraft, vid äventyr att detta eljest är förfallet, synes det mera följdriktigt, att anteckningen om beslutet kompletteras med en anteckning om dagen för beloppets nedsättning. Länsstyrelsen anser alltså, att anmälan om beloppets nedsättning i detta såväl som i övriga fall bör göras till domaren och icke till ägodelningsdomaren. Härtill kommer, att jämlikt 12 § sammanläggningenslagen ägodelningsdomaren, i händelse han icke jämväl är domare i domsagan, skall i sammanläggningsärendet

inhämta yttrande från denne, huruvida med hänsyn till de i 13 och 14 §§ samma lag stadgade villkor för sammanläggning hinder för den sökta sammanläggningen föreligger. Domaren har sålunda att meddela huruvida hinder i in-teckningsavseende möter för sammanläggningen och bör då även känna till om ansöknings- och avlösning fullföljts genom beloppets nedsättning inom den stadgade tiden.

Lika med länsstyrelsen anser jag, att anledning till undantag från den enligt 1929 års lag gällande regeln, att anmälan om nedsättning av avlösning-sbeloppet skall göras till domaren, icke föreligger, i anledning varav jag låtit den i det utremitterade förslaget upptagna särbestämmelsen utgå.

På grund av anmärkningar mot olikheten i avfattning av 2 och 3 §§ i det utremitterade förslaget hava dessa sammanslagits till en paragraf, 2 §, och därvid redaktionellt omarbetats. Härjämte har för tillämpligheten av lagrum-met uppställts fordran, icke allenast att marken skall vara samfällad för flera än tio fastigheter, utan jämväl att fastigheterna skola hava skilda ägare. Det må nämnas, att denna begränsning förefinnes på ett närliggande område inom ensittarlagstiftningen.

3 §, som motsvarar 4 § i det utremitterade förslaget, har — liksom övergångs-bestämmelsen — redaktionellt jämkats.

I yttranden över förslaget till lag om vissa av samfällad mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från in-teckningsansvar har ifrågasatts, huruvida den föreslagna begränsningen av lagens tillämplighetsområde, att om-rådet varit samfällt för flera än tio fastigheter, vore tillfyllest för att under alla förhållanden skydda in-teckningshavaren från förlust.

Lantmäteristyrelsen har sålunda anfört följande:

I förslaget till lag om vissa av samfällad mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från in-teckningsansvar har tillämpligheten gjorts beroende av villkoret, att den samfällda marken skall tillhöra flera än tio fastigheter. Därmed torde hava avsetts att inskränka lagens tillämplighet till sådana fall, då samfällighetsandelarna icke äro av större värde i förhållande till stamfastigheterna. Detta syfte, som torde vara fullt riktigt, synes emellertid knappast kunna med säkerhet nås genom angivna villkor, som även i vissa fall kan vara för strängt. Även om samfälligheten tillhör flera än tio fastigheter, kan för någon eller några av stamfastigheterna värdet av andelen vara jämförelse-vis stort i förhållande till stamfastighetens värde, och å andra sidan kan en samfällighet, som tillhör endast ett fåtal fastigheter, vara av ringa värde. Då ett villkor i avsedd riktning torde böra finnas, synes villkoret riktigare böra anslutas till värdeförhållandet mellan samfälligheten och stamfastigheterna. exempelvis i den riktning, att icke för någon andel värdet får överskrida viss del av stamfastighetens värde. Införandet av ett sådant villkor förutsätter gi-vetvis, att nämnda värdeförhållande kan på ett någorlunda enkelt sätt utronas.

Fastighetsregisterkommissionen har uttalat sig i samma riktning som lant-mäteristyrelsen, varjämte kommissionen ifrågasatt, om befrielse enligt föreva-rande lag bör medgivas i fråga om annan samfällad mark än sådan, som vid jord-delningsförrättning avsatts för gemensamt ändamål, såsom exempelvis oskiftad skogsmark till en beträffande inägorna skiftad by; kommissionen har dock framhållit, att även samfällad mark i nyss angivna, mera inskränkta bemärkelse någon gång kan hava ett högt värde exempelvis om däri ingår ett strömfäll.

2 §.

3 §.

Övergångs-
bestämmelsen.Förslaget
till lag om
samfällad
marks
befriande
från in-teck-
nings-
ansvar.

1 §.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har ställt sig tveksam till lagförslaget, då det med hänsyn till fastighetskrediten syntes länsstyrelsen knappast tillräddligt att medgiva befrielse från inteckningsansvar i den ordning, som föreslagits. En samfällighet kunde stundom vara av betydande värde, exempelvis då den bestode av strömfall eller strandområde med tillhörande rätt till vatten. I dylika fall torde den omständigheten, att en fastighet ägde del i samfälligheten, icke oväsentligt inverka vid bestämmande av fastighetens taxeringsvärde och därmed vara av betydelse vid bedömning av inteckningssäkerheten.

Länsstyrelsen i Stockholms län har framhållit, att samfälld mark inom stadsplanlagt område, som finge bebyggas, kunde hava så stort värde, att en inteckningshavare ovillkorligen vid mottagandet av inteckningen fäst avseende vid den intecknade fastighetens andel i samfälligheten. Genom att föreskriva, att marken skulle vara samfälld för flera än tio fastigheter, hade dock risken att skada inteckningshavaren nedbringats.

Även lantbruksstyrelsen har känt sig i viss mån tveksam beträffande preklusionsförfarandet, som syntes styrelsen i vissa fall kunna innebära en reell försämring i intecknings värde.

Slutligen har svenska sparbanksföreningen, under hänvisning till de möjligheter, som enligt ryttartorpslagen och ensittarlagen ävensom enligt den nu föreslagna lagen funnes för fastighetsägare att förminska sina borgenärens inteckningssäkerhet utan deras medgivande eller hörande, hemställt om en sådan anordning, att de inteckningshavare, som hos myndighet — länsstyrelse eller underrätt — framställde särskild begäran därom, erhöle personlig underrättelse om ansökning enligt någon av berörda lagar.

Å andra sidan har från flera håll förordats, att man i fråga om frigörande av avstyckning från samfälld mark ginge än längre än man i förslaget tänkt sig. Länsstyrelserna i Kalmar län och i Norrbottens län hava sålunda ifrågasatt, huruvida icke antalet fastigheter, för vilka avstyckat område varit samfällt, borde bestämmas något lägre än i förslaget skett. Länsstyrelsen i Blekinge län har uttalat önskemål, att stamfastigheternas antal finge vara mindre än tio, där dessa fastigheter ägdes av större antal ägare. Av länsstyrelsen i Kristianstads län har uttalats, att befrielse från inteckningsansvar borde kunna medgivas i alla sådana fall, där avstyckningens värde icke överstege viss mindre del exempelvis 1/1000 av stamfastigheternas sammanlagda värde.

I sakens natur ligger, att ett preklusionsförfarande av den art, varom här är fråga, för inteckningshavaren ej är lika betryggande som ett förfarande, vari varje inteckningshavare är tillförsäkrad personlig underrättelse om sökt befrielse. Då sistnämnda förfarande är uteslutet redan av den grund, att lagen i praktiken ej skulle medföra den nytta, som med densamma avsetts, gäller frågan närmast på vad sätt man vid preklusionsförfarandets genomförande skall kunna behörigen tillvarataga inteckningshavarnas intressen. Att såsom lantmäteristyrelsen föreslagit stadga, att den å envar stamfastighet belöpande andel av det avstyckade området icke må hava högre värde än en viss bråkdel

av stamfastighetens värde är väl i och för sig tänkbart. Men bortsett från svårigheten att finna en lämpligt avvägd relation bleve förfarandet varken enkelt eller billigt. Utredning finge sålunda förebringas angående områdets värde samt värdet av envar av de stamfastigheter, som vore intecknade. Här för erfordrades till en början bevis, huruvida någon fastighet vore gravationsfri, och vidare bevis, huru stor andel av området belöpte å var och en av de fastigheter, som vore graverade. Då särskilda taxeringsvärden måhända ej alltid föreläge, kunde särskild värdering beträffande en eller flera egendomar bliva nödig. Mot ett stadgande i den av lantmäteristyrelsen angivna riktningen skulle ock kunna invändas, att rätten ofta redan av de ingivna handlingarna skulle kunna se, att förlust icke kunde tillskyndas någon inteckningshavare genom områdets frigörande från ansvar. Uppenbarligen måste för sådant fall det mera omständliga förfarandet synas överflödigt. Å andra sidan skulle rätten ofta nödgas igångsätta nämnda förfarande, oaktat rätten enligt vad den kunnat inhämta av handlingarna måste inse, att områdets befrielse skulle medföra fara för förlust för inteckningshavare. Vad angår den av fastighetsregisterkommissionen ifrågasatta anordningen att från lagens tillämpningsområde undantaga sådan samfällad mark, som icke vid jorddelningsförrättning avsatts för gemensamt ändamål, skulle inteckningshavaren icke därigenom vara tillräckligt skyddad. Såsom kommissionen påpekat torde även en vid jorddelningsförrättning avsatt samfällighet kunna hava ett måhända ej alldeles obetydligt värde. I själva verket läser den i det utremitterade förslaget uppställda förutsättningen, att den mark, varifrån avstyckning skett, skall vara samfällad för flera än tio fastigheter, i allmänhet verka så, att från preklusionsförfarandet uteslutas fall, då fara för förlust genom områdets frigörande uppkommer för inteckningshavaren. Jag förutsätter därvid, att fastigheterna hava skilda ägare, varom jag låtit upptaga föreskrift. Men därav följer uppenbarligen icke, att ej området, ändå att det avstyckats från dylik samfällighet, någon gång kan hava betydelse för inteckningshavaren till förstärkande av hans säkerhet. Såsom exempel har nämnts, att området utgöres av ett strömfall, ett strandområde med tillhörande rätt till vatten, skogsmark eller av mark inom stadsplanelagt område, som får bebyggas. Huru här en avgränsning lämpligen skall ske till förekommande å ena sidan att inteckningshavares intressen trädas för nära, å andra sidan att sådana regler uppställas att lagen i praktiken blir svårtillämplig och föga användbar, är vanskligt att avgöra. Att från lagens tillämpning avskära vissa bestämda fall, har visat sig omöjligt. Enda utvägen har synts vara att lita till domstolens förmåga att på grund av tillgängliga handlingar och i övrigt lämnade upplysningar bilda sig en mening, huruvida i det konkreta fallet anledning är att antaga, att inteckningshavares säkerhet genom det avstyckade områdets befriande från inteckningsansvar märkligen minskas. En liknande säkerhetsbestämmelse hade upptagits i det under hösten 1928 till lagrådet remitterade förslaget, som låg till grund för 1929 års lag om begränsning eller avlösning. Väl fick bestämmelsen sedermera efter lagrådets hemställan utgå. De betänkligheter, som inom lagrådet då framfördes mot ett dylikt stadgande, synas dock knappast behöva möta

här. Dels blir nämligen nu bestämmelsens räckvidd så till vida avsevärt begränsad, som lagen endast avhandlar avstyckad mark, samfälld för flera än tio fastigheter med skilda ägare, dels äro de faktorer, som äro bestämmande för bedömandet av den fråga, det här gäller, mindre svåröverskådliga, dels slutligen är på förevarande område behovet av en allmän prövningsrätt i domstolens hand långt större. På grund av vad jag nu anfört har jag låtit i 1 § intaga en bestämmelse av här angiven innebörd, i samband varmed första och andra styckena sammanslagits till ett stycke.

I fråga om den föreslagna lagstiftningens tillämplighetsområde har fastighetsregisterkommissionen ytterligare anfört:

Det vill synas, som om förslagen förutsatte, att desamma, upphöjda till lag, endast kunde vinna tillämpning, så länge det från samfälld mark frånskilda området icke genom någon fortgående fastighetsbildning undergått några ändringar till sitt omfång, d. v. s. delats eller helt eller delvis uppgått i annan fastighet, m. a. o. att därefter någon befrielse av områdets ansvar, någon begränsning eller avlösning av detsamma icke kunde äga rum. Måhända hade denna sak bort klarare komma till synes i lagtexten. Därest kommissionens uppfattning om förslagens innebörd i denna fråga är riktig, torde detta grunda sig på det förmenandet, att eljest efteråt kunde uppstå svårigheter i in-teckningsavseende i den förändrade fastigheten. Kommissionen har emellertid svårt att se, att dylika svårigheter skulle kunna uppkomma. Vid sammanläggning med annan fastighet, liksom ock vid rättsligt bildande av tomt, måste ju in-teckningsförhållandena ordnas. Det fall, som för tillämpning av de nu föreslagna stadgandena skall föreligga, måste alltså vara det, att in-teckningarna i det forna samfällda området efter sammanläggning eller tomtbildnings rättsliga genomförande bliva gällande i den genom sammanläggningen tillkomna fastigheten resp. i tomten. Den befrielse, begränsning eller avlösning, som sålunda skulle komma ifråga, skulle alltså gälla hela den nya fastigheten resp. tomten på samma sätt som förslaget i 5 § preklusionslagen ordnat förhållandena vid avstyckning för sammanläggning. Om sedermera skett avstyckning från den genom sammanläggning tillkomna fastigheten eller av tomten efter ny tomtindelning frånskilts viss del, kan det teoretiskt sett ej heller gärna möta några hinder att medgiva rätt för de olika delarnas ägare att få befrielse, begränsning och avlösning för huvudfastigheternas gäld å sina respektive delar. Om således, så vitt kommissionen kunnat se, icke ur in-teckningssynpunkt föreligger någon fara att låta förslagens bestämmelser kunna tillämpas även efter den tidpunkt, som ovan sagts, så måste det ock låta säga sig, att det i många fall skulle kunna vara obilligt att göra förslagens tillämplighet beroende av en sådan omständighet som exempelvis den, huruvida en ägare av ett eget hem sålt bort en jordremsa, innan han hunnit eller kommit att tänka på att gå i författning om in-teckningarnas avlyftande från sin fastighet.

I anledning av vad fastighetsregisterkommissionen sålunda anfört må erinras, att det ju städse står den ursprungliga avstyckningslottens ägare fritt att söka befrielse för sitt områdes vidkommande. Ernås befrielse, gäller denna uppenbarligen till förmån jämväl för den ägolott, som avstyckats från den första avstyckningen. Först för det fall, att dennas ägare icke är villig att vare sig för egen eller annans räkning medverka till in-teckningsbefrielse, uppkommer det av fastighetsregisterkommissionen berörda spörsmål-

let. Någon speciell reglering i lag av dessa fall lärer icke vara nödig, utan torde det utan olägenhet kunna överlämnas åt rättspraxis att härutinnan träffa avgörande, helst en analogisk tillämpning av lagens bestämmelser på förevarande område ligger nära till hands. Vad nu yttrats avser frågan om preklusionsförfarandets användbarhet. Vidkommande begränsnings- eller avlösningförfarandet lärer ej möta hinder att medgiva begränsning eller avlösning av inteckningsansvaret i fråga om den del av det avstyckade området, som återstår sedan ytterligare avstyckning därifrån skett. Sådan begränsning eller avlösning kommer jämväl den senare avstyckningen till godo. Begränsning kan ock ske enbart av den senare avstyckningens ansvar. Därigenom begränsas — till det avstyckade områdets värde — det belopp, som ur området må uttagas till täckande av brist i den första avstyckningens stamfastighet. Avlösning allenast av den senare avstyckningens ansvar kan däremot jämlikt 13 § 1929 års lag ej ske. Någon ändring härutinnan torde ej böra ifrågakomma i detta sammanhang. Vad angår slutligen det av fastighetsregisterkommisionen jämväl berörda fallet, då ett avstyckat område sammanlagts med annan fastighet, torde det vara uppenbart, att en analogisk tillämpning av lagstiftningen icke är utesluten.

Enligt stadgande i 2 § första stycket skulle sökanden i fråga om avstyckning för sammanläggning visa, att avstyckningen sökts. Av samma skäl, som anförts för motsvarande ändring i förslaget till utsträckningslagen, 1 § tredje stycket, har den ändringen vidtagits, att sökanden skall visa, att förrättningen avslutats.

2 §.

I 3 § har, då jämväl rådhusrätt kan komma att handlägga ansökning enligt denna lag, kungörelsens publicerande m. m. angivits skola ske genom domarens 'eller rättens' försorg.

3 §.

På något håll har ifrågasatts, huruvida icke i rättssäkerhetens intresse borde föreskrivas, att kungörelsen skulle anslås antingen, såsom vid årsstämning, å rättens dörr eller också, på sätt för vissa fall är föreskrivet i ensittarlagen, i socken- eller rådstugan eller å annan lämplig plats inom vederbörande kommun. I anledning härav har upptagits stadgande av enahanda innebörd som den i ensittarlagen innehållna föreskriften. — Med erinran om den pågående utredningen om inskränkning i kungörelseläsandet i kyrkorna har vidare hemställts, att föreskriften om kungörelsens uppläsande i kyrka måtte utgå. Denna form för spridande av kännedom om kungörelsens innehåll har emellertid synt mig lämpligen böra bibehållas i avbidan på att densamma genom blivande lagstiftning å området ersättes genom annat publikationsmedel. — Uttalade önskemål om förkortning — åtminstone i stad — av preklusionstidens längd samt angående ansökningens bekantgörande på ett för det avstyckade områdets ägare ekonomiskt mindre betungande sätt än som föreslagits hava ej heller föranlett någon ändring i förslaget.

I 5 § har beträffande inteckningsbefrielsens inträde vid avstyckning för sammanläggning vidtagits motsvarande ändring som i 1 § tredje stycket i förslaget till utsträckningslagen. Denna ändring har varit så mycket mer av behovet påkallad, som måhända eljest ordalagen i andra punkten av 3 § i

5 §.

förslaget till utsträckningslagen — för det fall att avlösning sökts för sammanläggnings genomförande — lagt hinder i vägen för avlösningens inskränkning till inteckning i sådan stamfastighet, som beröres av inkommet bestridande enligt denna lag. Vidare har sista punkten i 5 § andra stycket i det utremitterade förslaget, liksom motsvarande stadgande i 1 § andra stycket i förslaget till utsträckningslagen, uteslutits av skäl, som angivits vid sistnämnda lagrum.

Har inteckningsbefrielse sökts i fråga om tomtedel, men har denna före utgången av den i kungörelsen stadgade tiden sammanlagts med annan tomtedel till en rättsligt bestående tomt, torde utan uttrycklig bestämmelse gälla, att den vid nämnda tids utgång inträdande befrielsen skall avse den nybildade tomten.

6 §. Då lagens tillämplighet å avsöndring uppenbarligen bör begränsas till avsöndring för alltid, har 6 § ändrats i enlighet härmed, varjämte här liksom i 1 § införts orden 'med skilda ägare'.

Förslaget till lag om ändring i inteckningsförordningen.

Genom proposition den 7 februari 1930, nr 86, har Kungl. Maj:t förelagt årets riksdag förslag till lag om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera. Enligt 1 § i detta lagförslag skall, där Konungen förordnat om ändring av området för stad, socken eller köping, som utgör egen kommun, eller meddelat beslut angående sträckningen av gräns för sådant förvaltningsområde, och förordnandet eller beslutet innebär överflyttande av del av fastighet från ett förvaltningsområde till annat, delning av fastigheten verkställas i överensstämmelse därmed. Likaledes skall, där Konungen förordnat, att fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall föras för samhälle å landet, och en och samma fastighet ligger dels inom dels utom gränsen för samhället, fastigheten delas efter nämnda gräns. Enligt 2 § skall delning av fastighet av anledning, som i 1 § sägs, ske genom avstyckning.

I det yttrande, som av lantmäteristyrelsen avgivits över berörda förslag, har ifrågasatts, huruvida icke område, som avstyckats enligt den föreslagna lagen, borde beträffande ansvarighet för inteckningar i stamfastigheten likställas med område, som avstyckats enligt 19 kap. jorddelningslagen eller 5 kap. fastighetsbildningslagen. I anslutning till vad lantmäteristyrelsen sålunda anfört har jag till det vid nämnda proposition fogade statsrådsprotokollet yttrat, att den av styrelsen väckta frågan lämpligen borde upptagas till behandling i samband med nu förevarande lagstiftningsärendet.

Vid övervägande av föreliggande fråga hava skäl synts mig tala för att avstyckning enligt den föreslagna lagen om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera i likhet med avstyckning enligt 19 kap. jorddelningslagen och 5 kap. fastighetsbildningslagen kommer i åtnjutande av förmånen av subsidiär ansvarighet för stamfastighetens inteckningar. I enahanda riktning har lagrådet uttalat sig i sitt över förslaget till förstnämnda lag (18 §) den 24 januari 1930 avgivna utlåtande. I överensstämmelse härmed har jag vidtagit jämkning i 37 § 5 mom. i förslaget till lag om ändring i inteckningsförordningen.

I övrigt hava vissa jämkningar av formell natur vidtagits.

I förslaget till lag om ändring i 121 § utsökningslagen har i sak vidtagits allenast den ändring, som betingas därav, att subsidiär ansvarighet införts jämväl i fråga om avstyckning enligt lagen om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.»

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 121 § utsökningslagen.

Föredraganden uppläser härefter de sålunda överarbetade lagförslagen, av den lydelse de vid detta protokoll fogade bilagor utvisa, samt hemställer, att lagrådets utlåtande måtte för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamål inhämtas över förslagen.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:
Axel Wennerholm.

Förslag

till

Lag

angående utsträckt tillämpning av lagen den 14 juni 1929 (nr 161) om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Vad i lagen den 14 juni 1929 om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten är stadgat för det fall, att område enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet avstyckats till särskild fastighet, skall jämväl äga tillämpning, där området enligt samma kapitel avstyckats för att sammanläggas med annan fastighet, varvid dock följande särskilda bestämmelser skola gälla:

Beslut om begränsning av inteckningsansvaret så ock beslut om avlösning av detsamma utom i fall, varom i nästa stycke sägs, må ej meddelas förr än förordnande om sammanläggning givits; och skall sådant beslut ävensom verkan av nedsättning utav det för inteckningsansvarets avlösning bestämda beloppet avse hela den nybildade fastigheten.

Är med hänsyn till inteckning i fastighet, varmed sammanläggning skall ske, avlösning av områdets inteckningsansvar erforderlig för sammanläggningens genomförande, skall sökanden visa, i stället för att avstyckningen fastställts, att förrättningen avslutats. Beslutet om avlösning skall ej tillika innefatta förklaring om ansvarets begränsning. Nedsättning skall verkställas inom nittio dagar från det beslutet vunnit laga kraft, vid äventyr att detta eljest är förfallet. Har nedsättning skett, vare området fritt från inteckningsansvar under förutsättning, att sammanläggningen kommer till stånd. Anteckning om befrielsen skall göras först efter det förordnandet om sammanläggning meddelats eller, där ägodelningsdomaren ej tillika är domare i domsagan, anmälan om förordnandet inkommit till denne. Om förordnandet skall, sedan det vunnit laga kraft, anmälan göras hos Konungens befallningshavande. Innan anmälan inkommit, må fördelning ej äga rum av belopp, som blivit för avlösning nedsatt.

2 §.

Är mark, samfälld för flera än tio fastigheter med skilda ägare, avstyckad enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. lagen om

fastighetsbildning i stad eller att anse såsom avstyckad enligt 1 kap. 6 a § 3 mom. sistnämnda lag, må det avstyckade områdets inteckningsansvar kunna begränsas eller avlösas, såframt området blivit av fastigheternas ägare överlåtet till annan; dock vare ej erforderligt, att ansökan om begränsning av ansvaret eller om avlösning av detsamma utan att begränsning förut utverkats göres förr än å den rättegångsdag för inteckningsärenden, som infaller näst efter två år från det överlåtelserna skedde.

3 §.

Utgöres avstyckat område av mark, som varit samfällt för flera fastigheter, skall vad i lagen den 14 juni 1929 och denna lag sägs om stamfastighet hava avseende å envar av de fastigheter, för vilka området varit samfällt. Belopp, vartill områdets inteckningsansvar skall vara begränsat eller med vilket ansvaret må kunna avlösas, skall bestämmas allenast till vad av områdets värde belöper å den eller de fastigheter, som besväras av inteckning, för vilken området häftar. Samtycke till avlösning erfordras blott av ägare till fastighet, som nu nämnts. Betalning ur belopp, som blivit för avlösning nedsatt, må tilläggas endast innehavare av fordran eller rättighet, för vilken sådan fastighet häftar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930 men skall ej äga tillämpning å avstyckat område, som överlåtitis därförinnan, med mindre området avstyckats till särskild fastighet.

Förslag
till
Lag
om vissa av samfälld mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från inteckningsansvar.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Är mark, samfälld för flera än tio fastigheter med skilda ägare, avstyckad enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad eller att anse såsom avstyckad enligt 1 kap. 6 a § 3 mom. sistnämnda lag, må det avstyckade området kunna i den ordning nedan sägs befrias från ansvar för inteckning för fordran eller för rätt till avkomst eller annan förmån i stamfastighet, såframt området blivit överlåtet till annan och särskilda skäl ej föranleda till antagande, att inteckningshavares säkerhet genom områdets befriande märkligen minskas.

Lika med inteckning skall enligt denna lag anses fordran eller rätt till avkomst eller annan förmån, för vilken fastighet jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken häftar.

2 §.

Vill ägare av avstyckat område utverka områdets befriande från inteckningsansvar, skall han göra ansökan därom hos rätten i den ort, där området ligger, samt visa dels att lagfart å fånget blivit sökt dels, där området avstyckats till särskild fastighet eller utlagts genom tomtindelning, att fastställelse å avstyckningen eller tomtindelningen meddelats genom beslut, som vunnit laga kraft, eller, där området avstyckats för sammanläggning, att förrättningen avslutats.

Om ansökningen skall anteckning göras i intecknings- eller fastighetsboken.

3 §.

Rätten utfärde kungörelse om ansökningen. Kungörelsen skall innehålla, att, om någon, vilkens rätt kan vara beroende av ansökningen, vill bestrida densamma, han har att vid talans förlust göra anmälan därom hos rätten sist å den rättegångsdag för inteckningsärenden, som infaller näst efter sex må-

nader, sedan kungörelsen utfärdats, samt därvid uppgiva den eller de inteckningar, med avseende varå ansökningen bestrides.

Domaren eller rätten har att ofördröjligen låta kungörelsen införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten så ock uppläsas i kyrkan i den församling, där området ligger, samt anslås i socken- eller rådstugan eller å annan lämplig plats inom kommunen.

Kostnad för kungörelsen skall gäldas av områdets ägare.

4 §.

Underlåtenhet att bestrida ansökningen må ej läggas någon till last såsom försummelse i bevakande av honom eller annan tillkommande rättighet.

5 §.

Har ej ansökningen inom den i kungörelsen angivna tiden bestritts, vare området ej vidare besvärat av inteckning, som i 1 § avses. Bestrides ansökningen, häfte området fortfarande för inteckning, med avseende varå ansökningen bestritts, ävensom för övriga inteckningar i den eller de stamfastigheter, som besväras av samma inteckning. Inteckning, för vilken området icke längre skall häfta, gälle oavkortad i återstoden av intecknad fastighet.

Har avstyckning skett för sammanläggning, gälle befrielsen från inteckningsansvar under förutsättning, att sammanläggningen kommer till stånd. Där till följd av sammanläggning inteckning i området kommit att gälla i hela den nybildade fastigheten, skall befrielsen avse denna.

Anteckning i vad mån området fortfarande häftar för inteckning skall göras i intecknings- eller fastighetsboken.

6 §.

Vad i denna lag stadgats om avstyckat områdes befriande från inteckningsansvar skall äga motsvarande tillämpning i fråga om lägenhet, som genom avsöndring för alltid upplåtits av mark, samfälld för flera än tio fastigheter med skilda ägare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930.

Förslag

till

Lag

**om ändrad lydelse av 37 § 5 och 6 mom. förordningen den 16 juni 1875
angående inteckning i fast egendom.**

Härigenom förordnas, att 37 § 5 och 6 mom. förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom, vilka moment senast ändrats, 5 mom. genom lagen den 18 juni 1926 (nr 330) och 6 mom. genom lagen den 14 juni 1929 (nr 162), skola erhålla följande ändrade lydelse:

5 mom. Vad enligt 3 och 4 mom. gäller om avsöndrad lägenhet skall ock gälla om område, som avstyckats enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad eller enligt lagen om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera, dock icke där stamfastigheten och det avstyckade området ännu äro i samma ägares hand.

Vad nu sagts i fråga om avstyckat område skall jämväl äga tillämpning i avseende å område, som är att anse såsom avstyckat enligt 1 kap. 6 a § 3 mom. lagen om fastighetsbildning i stad, där området utgöres av mark, som varit samfällid för flera fastigheter.

6 mom. Huru avsöndrat eller avstyckat område må befrias från inteckningsansvar samt huru avstyckat områdes inteckningsansvar må begränsas eller avlösas, därom är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930 och skall äga tillämpning jämväl i fråga om inteckning, som tillkommit före sagda dag, men ej beträffande avstyckat område, som överlåtits därförinnan, med mindre området avstyckats till särskild fastighet.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 121 § utsökningslagen.**

Härigenom förordnas, att 121 § utsökningslagen, vilket lagrum senast ändrats genom lagen den 14 juni 1929 (nr 163), skall i nedan intagna delar hava följande ändrade lydelse:

Skola — — — — — tillhöra.

Gå — — — — — utopas.

Har från egendom, däri inteckning beviljats, lägenhet avsöndrats eller område avstyckats enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad eller enligt lagen om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera, och ansvarar lägenheten eller det avstyckade området för den inteckning allenast på sätt i 3 mom. av 37 § förordningen angående inteckning i fast egendom sägs, må inteckningen ej föranleda försäljning av den avsöndrade lägenheten eller det avstyckade området, utan så är att vid utropet av stamfastigheten den därför bjudna köpeskillingen funnits icke förslå till fulla gäldandet av inteckningshavarens fordran och icke lägenhetens eller det avstyckade områdes ägare genast erlägger vad däri brister eller, då fråga är om avstyckat område, vars ansvar är begränsat till visst bristen understigande belopp, vad sålunda må uttagas ur området.

Vad nu sagts i fråga om avsöndrat eller avstyckat område skall jämväl äga tillämpning i avseende å område, som är att anse såsom avstyckat enligt 1 kap. 6 a § 3 mom. lagen om fastighetsbildning i stad.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930.

P. M.

Genom lagen den 14 juni 1929 om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten har i vår lagstiftning införts två institut, som avse att för främjande av egnahemsrörelsen och annan ur social synpunkt önskvärd jordstyckning underlätta styckningslotts befriande från ansvar för inteckning i stamfastigheten genom ansvarets avlösning eller i allt fall förbättra dylik lotts ställning genom ansvarets begränsning. Lagens huvudpunkter äro följande:

För vinnande av begränsning eller avlösning av inteckningsansvar fordras, att den fastighet, vars ansvar skall begränsas eller avlösas, utgöres av område, som avstyckats till särskild fastighet enligt 19 kap. jorddelningslagen eller 5 kap. fastighetsbildningslagen, att stamfastigheten är gemensamt intecknad med annan fastighet, att området blivit av stamfastighetens ägare till annan överlåtelse, samt att, i enlighet med lagens syfte, överlåtelsen skett för tillgodose-
ende av bostads- eller egnahemsändamål eller inneburit försäljning av utarrenderad jord till arrendatorn. Begränsning eller avlösning är medgiven allenast i fråga om områdets ansvar för fordran eller rätt till avkomst eller annan förmån, varför stamfastigheten på grund av inteckning eller enligt 11 kap. 2 § jordabalken häftar. Ansökan skall göras sist å den rättegångsdag för inteckningsärenden, som infaller näst efter ett år från det överlåtelsen skedde, såvitt fråga ej är om avlösning efter förut utverkad begränsning, då ansökningen kan göras när som helst. Ansökan skall göras hos rätten i den ort, där området ligger. Det åligger sökanden att visa, att fastställelse meddelats å avstyckningen samt att lagfart å fånget blivit sökt. Områdets värde vid den tid, då överlåtelsen skedde, skall styrkas genom särskild värdering. Bifalles ansökningen, skall rätten, evad ansökningen avser enbart ansvarets begränsning eller ej, i beslutet utlåta sig om det belopp, vartill rätten funnit områdets värde böra skattas, samt förklara att ansvaret skall vara begränsat till detta belopp. Ur området får därefter till gäldande av inteckning i stamfastigheten icke uttagas mer än som motsvarar ansvarsbeloppet. Har avlösning begärts, skall rätten tillika förklara, att sökanden äger avlösa ansvaret genom ansvarsbeloppets nedsättande. För tillstånd till avlösning uppställs dock en särskild förutsättning, nämligen att stamfastighetens ägare samtyckt till åtgärden. Sedan nedsättning verkställts, är området ej vidare besvärat av inteckning i stamfastigheten. Nedsättning av beloppet sker hos Konungens befallningshavande, som fördelar beloppet å vederbörande inteckningshavare och därmed likställda så som om beloppet utgjorde vid exekutiv auktion å stamfastigheten influten köpeskilling. Vad som ej åtgår till utdelning äger områdets ägare återfå.

Vid riksdagens behandling av förslaget till 1929 års lag uppkom spörsmål dels huruvida icke lagen skulle kunna utsträckas att gälla även vid områdes avstyckning för sammanläggning med annan fastighet, dels om ej ett enklare förfarande skulle kunna införas för inteckningsbefrielse, såvitt gäller av samfällad mark avstyckat område.

Efter hemställan i utlåtande (nr 31) av första lagutskottet anhöll riksdagen i den skrivelse (nr 210), varigenom anmälan gjordes om antagande av 1929 års lag, att Kungl. Maj:t ville utreda, huruvida och på vad sätt ändring i gällande lagstiftning borde komma till stånd i syfte att underlätta avstyckning av område för sammanläggning med annan fastighet i sådana fall, då avstyckningen ägde rum från fastighet, som besvärades av gemensamma in-teckningar. Av utlåtandet framgår, att utskottet förmenade detta syfte kunna vinnas, om den förmån i avseende å ansvaret för stamfastighetens in-teckningar, som enligt 1929 års lag tillgodokommer ett till särskild fastighet avstyckat område, utsträcktes jämväl till område, som avstyckas under villkor av sammanläggning med annan fastighet.

Då ur de synpunkter, 1929 års lagstiftning bör ses, någon principiell skillnad mellan avstyckning till särskild fastighet och avstyckning för sammanläggning icke föreligger, läser hinder i och för sig icke möta mot en utsträckning av lagstiftningen i den av riksdagen antydda riktningen. Den praktiska betydelsen av enbart en utsträckning av tillämpningsområdet för de redan antagna bestämmelserna om ansvarets begränsning eller avlösning skulle dock helt visst bliva ringa. Enligt 14 § lagen om sammanläggning av fastigheter å landet måste nämligen i allmänhet, för att sammanläggning skall få ske, antingen det område, som avstyckas, eller den fastighet, till vilken det lägges, vara utan gravationer. Då i en mängd fall detta villkor ej torde utan olägenhet kunna uppfyllas i fråga om fastigheten, läser i praktiken stadgandet föranleda, att sammanläggning icke kommer till stånd, där ej området kan relaxeras. För ernående av ett tillfredsställande resultat av den nu ifrågasatta lagstiftningsåtgärden synes den alltså böra kombineras med sådan jämkning av reglerna för begränsning eller avlösning, att, där relaxation i vanlig ordning icke, eller allenast med svårighet, kan åvägbringas beträffande området, sammanläggning blir möjlig. För bedömandet i vad mån dylik jämkning är nödig, torde till en början böra lämnas en redogörelse för jorddelningslagens och samman-läggningslagens bestämmelser om avstyckning, varom här är fråga.

För att avstyckning för sammanläggning skall kunna medgivas måste de villkor vara uppfyllda, som lagen om sammanläggning av fastigheter å landet uppställer i avseende å detta institut. Nämda villkor avse i huvudsak att förhindra en ur det allmännas synpunkt ej önskvärd fastighetsbildning. Föreskrifter äro ock, såsom redan antytts, meddelade för åstadkommande av rediga in-teckningsförhållanden i den genom sammanläggningen bildade fastigheten. Avstyckningsförrättning kan påkallas såväl av ägaren till den fastighet, varifrån avstyckningen skall ske, som, där ägoviiden överlätits till annan, av denne. Ansökan om avstyckning göres hos lantmätaren, medan frågan om sammanläggning anhängiggöres genom särskild ansökan hos ägodelningsdomaren. Avstyckningsförrättningen verkställs med eller utan biträde av gode män. I förrättningsprotokollet skall särskilt angivas, att ägoviiden är avsedd att sammanläggas med annan fastighet. Frågan om avstyckningens tillåtlighet skall särskilt utredas och i vissa fall underställas ägodelningsrättens prövning. Avstyckningen skall av lantmätaren utmärkas å karta och genom avstyckningen tillkomna gränser utstakas å marken. Därefter avslutas förrättningen. Klagan mot förrättningen kan i vissa fall föras genom besvär hos ägodelningsrätten. Oavsett om besvär anförts eller ej, skall särskild fastställelseprövning äga rum (J. D. L. 21: 42 och 43). Hava besvär anförts över förrättningen, verkställs sådan prövning städe av ägodelningsrätten, vilken, om förrättningen

Utsträckning av 1929 års lag till avstyckning för sammanläggning.

Riksdagens hemställan.

Förfarandet vid avstyckning och sammanläggning.

finnes lagligen beskaffad, därå meddelar fastställelse. I samband med fastställelse av förrättningen avgöres ock sammanläggningsfrågan. Sålunda må fastställelse ej meddelas, med mindre tillika gives förordnande om sammanläggning. Äro besvär ej anförda mot förrättningen, meddelas fastställelse av ägodelningsdomaren, så framt anledning ej förekommer till annat än att förrättningen är lagligen beskaffad; i motsatt fall går frågan till ägodelningsrätten för behandling, som nyss nämnts. Även då skall beslut i sammanläggningsärendet meddelas i sammanhang med fastställelsen å avstyckningen. I allmänhet får klagan ej föras över beslut, varigenom fastställelse meddelats å avstyckningen och förordnande om sammanläggning givits. Är fullföljd medgiven, sker den hos Konungen genom besvär, vilka emellertid ingivas till ägodelningsdomaren. Från regeln, att fastställelse å avstyckningen meddelas av ägodelningsrätten eller ägodelningsdomaren, gäller det undantag att, då avstyckningen sker inom vissa stadslignande samhällen, fastställelseprövningen tillkommer Konungens befallningshavande (J. D. L. 21: 58). Ändå att så sker, gives förordnandet om sammanläggning av ägodelningsrätten eller ägodelningsdomaren. På grund härav är stadgat, å ena sidan att Konungens befallningshavande må meddela fastställelse å avstyckningen allenast under villkor, att förordnande om sammanläggning gives, samt å andra sidan att sådant förordnande ej må ske, förrän avstyckningen blivit genom laga kraft ägande beslut villkorligt fastställd (S. L. L. 15 §).

Ifrågasatt
förfarande vid
begränsning
eller avlös-
ning.

Vid en överflyttning å avstyckning för sammanläggning av gällande regler om begränsning eller avlösning torde åtskillnad böra göras mellan å ena sidan sådana fall, då sammanläggning överhuvud icke kan komma till stånd utan att i samband därmed området befrias från sitt inteckningsansvar, och å andra sidan de fall, då sammanläggningen icke är beroende av att sådan åtgärd vidtages. I sistnämnda fall lärer en tillämpning av 1929 års lag utan vidare låta sig genomföras fränsett ett par smärre jämkningar, för vilka närmare redogörelse skall lämnas i den speciella motiveringen.

I de fall åter, då med hänsyn till inteckning i den andra fastigheten hinder möter mot sammanläggningen och där sålunda avlösning av områdets inteckningsansvar erfordras för sammanläggningens genomförande, påkallas i förfarandet åtskilliga betydelsefulla jämkningar. Förfarandet lärer här kunna anordnas på följande sätt. Ansökan om avlösning göres i vanlig ordning. Då avstyckningen vid nämnda tid icke kan vara fastställd (jfr dock J. D. L. 21: 58), skall sökanden allenast visa, att avstyckning sökts. Avstyckningsförrättningen och avlösningensärendet behandlas därefter var för sig. Avstyckningsförrättningen avslutas av lantmätaren, som vidarebefordrar förrättningshandlingarna för avstyckningens fastställande av vederbörande, i regel ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten. Avlösningensärendet föres fram till dess avlösningssumman nedsatts hos Konungens befallningshavande. Härvid är att märka att då i förevarande fall avlösning av områdets inteckningsansvar måste ske för att sammanläggning skall kunna äga rum, beslutet om avlösning ej bör tillika innefatta förklaring om ansvarets begränsning, så mycket mindre som beslutet uppenbarligen skall förfalla, därest sammanläggningen ej kommer till stånd och någon ny fastighetsbildning alltså ej äger rum. Sedan väl nedläggning skett och således säkerhet vunnits att inteckningsansvaret verkligen blir avlost, möter ur inteckningssynpunkt intet hinder mot sammanläggnings-

frågans upptagande till slutligt avgörande. Denna fråga kan naturligen ej hållas svävande hur länge som helst. Nedsättning bör alltså ske inom viss kortare tid efter det avlösningensbeslutet meddelats. I likhet med vad som föreslagits i det vid 1927 års riksdag (prop. nr 19) framlagda, men ej godtagna förslaget till lag om fastighets befriande i vissa fall från ansvar för inteckning, torde nedsättningen lämpligen böra äga rum inom nittio dagar efter det rättens beslut om avlösning vunnit laga kraft, vid äventyr att beslutet eljest skall anses förfallet. Konungens befallningshavande torde böra åläggas att, när nedsättning verkställes, därom göra anmälan hos ägodelningsdomaren. Lika litet som sammanläggning kan komma till stånd utan att avlösning fullbordas, lika litet bör avlösning äga rum utan att sammanläggningen finnes lagligen kunna ske. Föreskriften, att nedsättning omedelbart medför befrielse från inteckningsansvaret, bör därför i förevarande fall jämkas sålunda, att dylik verkan ej inträder förrän beslut om sammanläggning gives. Och först när sammanläggning skett, bör anteckning i inteckningsprotokollet och fastighetsboken verkställas. Anmärkas må att ägodelningsdomaren, där han ej tillika är domare i domsagan, redan jämlikt 19 § andra stycket sammanläggningslagen har att lämna denne meddelande om beslutet i sammanläggningsärendet. Självfallet bör ej heller fördelning ske av det nedsatta beloppet, innan inteckningsansvaret upphävt. Med hänsyn härtill behöver emellertid jämväl Konungens befallningshavande få underrättelse om förordnandet. Att beloppet skall återgå, om sammanläggning ej kommer till stånd, torde utan särskild föreskrift vara klart.

I den förut berörda 14 § sammanläggningslagen stadgas, att sammanläggning ej må ske, utan så är att icke mera än en av fastigheterna är besvärad av beviljad eller sökt inteckning eller ock, där flera av fastigheterna äro sålunda besvärade, icke någon av dem häftar för andra inteckningar än sådana, som äro i samma inbördes ordning gällande jämväl i envar av de andra, dock att den omständigheten, att i en av fastigheterna tillika finnes inteckning med sämre rätt, ej utgör hinder mot sammanläggningen, såframt innehavaren av sådan inteckning medgivit sammanläggningen. Huru med hänsyn till detta stadgandes innehåll och jämväl i övrigt frågan om inteckningsansvars avlösning ställer sig vid olika inteckningsförhållanden skall i det följande något närmare belysas.

Avstyckas från fastighet område för sammanläggning med annan fastighet, och häftar området för sådan inteckning i stamfastigheten, som besvärar jämväl den andra fastigheten, vore det uppenbarligen utan mening att begränsa eller avlösa områdets ansvar för nämnda inteckning. Genom sammanläggningen skulle ju området ånyo belastas med ansvar för densamma (jfr S. L. L. 16 §). Finnes i området och den fastighet, varmed sammanläggning skall äga rum, ej annan inteckning än dylik gemensam kan enligt ovan intagna stadgande i 14 § sammanläggningslagen sammanläggning ske utan hinder av inteckningsförhållandena. Den omständigheten att i endera sammanläggningsdelen tillika finnes särskild inteckning med sämre rätt utgör ej heller hinder mot sammanläggningen, såframt sådan inteckningsinnehavare medgivit sammanläggningen. Häftar den fastighet, varmed samman-

läggningen skall ske, allenast för inteckning, som den har gemensamt med områdets stamfastighet eller häftar den icke för andra inteckningar än sådan gemensam jämte särskild med sämre förmånsrätt utrustad inteckning, vars innehavare medgivit sammanläggningen, kan, ändå att området besvärar av särskild inteckning, sammanläggning ske, därest områdets ansvar för dylik särskild inteckning avlöses. Häftar däremot den fastighet, med vilken sammanläggning skall äga rum, dels för inteckning, som tillika besvärar stamfastigheten, dels ock för särskild inteckning med bättre rätt än den gemensamma eller för särskild inteckning med sämre rätt, vars innehavare ej medgivit sammanläggningen, leder ett avlösningsförfarande icke till målet. Det gemensamma inteckningsansvaret kommer här att stå i vägen för sammanläggningen, och någon annan utväg lär ej finnas än ansvarets upplösning i vanlig ordning.

Slutligen må här erinras därom att sammanläggning kan hindras av inteckning i området för annat än fordran eller rätt till avkomst eller annan förmån, exempelvis av inteckning för nyttjanderätt. Avlösning av ansvaret för sådan inteckning lär icke kunna anordnas utan stora svårigheter. Emellertid torde relaxation i vanlig ordning av dylik inteckning i allmänhet kunna genomföras jämförelsevis lätt, enär härför fordras medgivande allenast av inteckningshavaren.

Villkoret om
överlåtelse för
bostads- egna-
hemsändamål
m. m.

Om sålunda 1929 års lag kan göras tillämplig jämväl å område som avstyckats för sammanläggning med annan fastighet, framställer sig till besvarande frågan, huruvida jämväl vid sådan avstyckning skall behöva uppställas villkoret att överlåtelse av området »avsett tillgodoseende av bostads- eller egnahemsändamål eller inneburit försäljning av utarrenderad jord till arrendatorn».

I 1 § av det förslag till lag angående fastighets befriande i vissa fall från ansvar för inteckning, som år 1926 remitterades till lagrådet, hade berörda villkor givits den formen, att upplåtelsen skulle avse »friköp av utarrenderad fastighet eller fastighets användande för bostads- eller egnahemsändamål». Beträffande stadgandets innebörd yttrade departementschefen vid remissen:

Vad anginge förslaget räckvidd hade ansetts riktigast att till ledning för rättstillämpningen i lagtexten uttryckligen angäves, att förslaget hade avseende blott å sådana upplåtelse, som skedde till befrämjande av en ur social synpunkt önskvärd jordstyckning. Däremot borde vara uteslutet att på nu angivet sätt endast i spekulationssyfte få jord befriad från intecknad gäld. Med ett uttryckligt angivande i lagtexten av nyss berörda förutsättning borde till väsentlig del undanröjas de betänkligheter, som hade sin grund däri, att inteckningshavarnas rätt skulle kunna trädas för nära.

Med föranledande av vissa erinringar inom lagrådet erhöi ifrågavarande villkor den lydelse, lagen innehåller. Lagrådet yttrade bland annat:

»Syftet att begränsa förslaget räckvidd till sådana upplåtelse, som ske till befrämjande av en ur social synpunkt önskvärd jordstyckning, är i förevarande paragraf uttryckt därmed, att upplåtelsen skall avse friköp av utarrenderad fastighet eller fastighets användande för bostads- eller egnahemsändamål. Mot de härvid begagnade uttrycken 'friköp' och 'egna hem' kan anmärkas, att deras betydelse, vilken icke kan anses vara ur rent språklig syn-

punkt självklar, icke är i förslaget eller eljest i lag fastställd och att på grund härav osäkerhet kan uppkomma vid tillämpningen. Båda lära vara avsedda att angiva, att fråga är om jämförelsevis mindre områden för den mindre bemedlade befolkningens räkning. Med avseende å begreppet egna hem, vilket visserligen redan förut utan vidare förklaring använts i några författningar av lags natur, synas emellertid betänkligheterna väsentligen försvagas däri-genom att detsamma innebörd torde kunna anses hava vunnit en någorlunda tillfredsställande bestämning genom föreskrifterna om understöd från staten till egnahemsverksamheten. I fråga om uttrycket friköp av utarrenderad fastighet läser däremot icke någon som helst auktoritativ begreppsbestämning föreliggande. Vad som i förevarande förslag är meningen att därmed utsäga torde vara, att försäljningen av jorden skall ske till dess arrendator; att frågan endast rör sig om mindre områden, framgår redan av paragrafens be-gränsning att gälla blott del av en fastighet.»

Av det nu anförda synes framgå att en viktig synpunkt vid bestämmandet av lagens räckvidd var att den skulle bliva tillämplig allenast i avseende å smärre, i förhållande till stamfastigheten mindre värdefulla områden på det att det ingrepp i inteckningshavarens rätt, som förfarandet, även om garantier uppställts mot ekonomisk förlust, likväl innebär, skulle bliva så litet kännbart som möjligt. Med denna utgångspunkt gäller det alltså att undersöka, huru-vida vid avstyckning för sammanläggning nämnda villkor kan eftergivnas utan att inteckningshavarens rätt äventyras. Härvid torde till en början lämnas en redogörelse för vilka syften sammanläggningsinstitutet ursprungligen till-kommit.

Avstyckning för sammanläggning upptogs först av jordstyeckningskommis-sionen i dess förslag till jorddelningslagstiftning år 1920. Anordnandet av denna särskilda avstyckningsform var föranlett av en riksdagens skrivelse år 1919 (nr 136), däri riksdagen anhöll, att Kungl. Maj:t ville taga under över-vägande möjligheten och lämpligheten av sådant undantag från gällande be-stämmelser angående jordavsöndring, att inom Kopparbergs län utsträckt möj-lighet bereddes att för sammanläggning med fastighet, omfattande otillräcklig inägojord men skog till husbehov, förvärva till annan hemmansdel hörande in-ägojord. I motiveringen till sitt förslag till sammanläggningslag yttrade kom-missionen: Kunde möjlighet beredas att avskilja inägojord från fastigheter, för vilkas ägare innehavet av sådan jord icke vore någon fördel utan ofta nog snarare en tunga, samt låta denna inägojord övergå till ägare, som hade behov därav för jordbruksändamål, ökades därmed uppenbarligen utvecklings-möjligheterna för jordbruket i respektive orter på samma gång som målsmännen för vissa andra näringar, närmast trävaruindustrien, befria-des från uppgifter som för dem tedde sig främmande eller likgiltiga. Åstadkommandet av en sådan ordning vore följaktligen en icke ovik-tig uppgift för lagstiftningen. Att trots den fria jorddelning, som i princip rådde i vårt land, en dylik fråga kunnat uppstå, berodde i viss mån av begräns-ningen överhuvud av rätten till avsöndring, men framför allt av de särskilda bestämmelser, som gällde om ägostyckning i de norrländska länen och Värmlands län samt om avsöndring av inägojord i dessa län jämte Kopparbergs län. Lagstiftningsåtgärder, vidtagna i syfte att förebygga en för jordbru-cket skadlig jordsplittring, hade alltså visat sig ägnade att i fall sådana som avsåges i riksdagsskrivelsen tillika hindra en ur jordbrukssynpunkt önskvärd ägoarrondering.

Kommissionen hade upptagit skifteslagstiftningskommissionens förslag om

sammanförande av ägostycknings- och avsöndringsinstitutet till ett nytt institut, avstyckning, för vilket icke föreslagits någon begränsning av samma slag som den nu för avsöndring gällande i fråga om den relativa storleken av den areal, som finge avskiljas. Beträffande gällande inskränkningar i avseende å rätten till ägostyckning och jordavsöndring inom vissa län hade kommissionen visserligen frångått skifteslagstiftningskommissionens förslag i vad det för avstyckning inom särskilda landsdelar upptog bestämmelser av motsvarande innehåll, men härvid hade icke uppgivits principen att vid delning av fastigheter inägojord och befintlig skogstillgång icke finge skiljas på ett för jordbrukets bestånd menligt sätt, utan hade i stället i detta ämne för riket i allmänhet föreslagits bestämmelser, som enligt kommissionens mening borde kunna verka ännu gynnsammare än de förefintliga för vissa landsdelar gällande bestämmelserna i detta hänseende. Med kommissionens allmänna regler för avstyckningsförfarandet skulle sålunda väl bliva möjligt att från exempelvis en fastighet inom övre Dalarna — bortsett från det hinder, som tilläventyrs kunde följa av stadgandena i lagen angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrland, Dalarna och Värmland — genom avstyckning skilja inägojorden från skogsmarken utan avseende å förhållandet av det avstyckade områdets areal till stamfastighetens. Men då enligt samma allmänna regler för avstyckningen å andra sidan skulle fordras att med inägojorden följde för dess användande såsom jordbruksfastighet erforderlig skogstillgång, vore föga vunnit med eftergiften i fråga om arealbegränsningen, eftersom man ju måste räkna med att skogsägaren i allmänhet skulle vara mindre benägen att avstå husbehovsskog, och att en spekulant å inägojorden icke alltid vore i stånd att inköpa jämväl den erforderliga skogen. För behjärtande av den utav riksdagen gjorda framställningen hade kommissionen därför funnit sig böra föreslå att rätten att avstycka inägojord från skogsmark utsträcktes för det fall, att förvärvaren av inägojorden förut hade tillräcklig husbehovsskog. Men för att icke ett dylikt medgivande skulle leda till en fastighetsbildning, som det för lagstiftningen måste vara angeläget att hindra, borde för medgivandet härutinnan vara ett oeftergivligt villkor, att den avstyckade inägojorden genom laglig sammanläggning förenades med den fastighet, som husbehovsskogen bildade eller vilken den tillhörde, samt att avstyckningen och sammanläggningen fastställdes i ett sammanhang. För avstyckningen komme enligt förslaget alltså att krävas, att jämväl förutsättningarna för sammanläggning vore för handen. Å andra sidan syntes icke någon anledning förefinnas att till de landsdelar, där särskilda bestämmelser om ägostyckning och jordavsöndring nu vore gällande, begränsa tillämpningen av rätten till avstyckning för sammanläggning, utan borde denna rätt likasom de stadganden, som avsåge att ersätta de nyssnämnda särbestämmelserna, böra gälla för rikets landsbygd i allmänhet. Och då vidare en lämplig ägoarrondering borde kunna vinnas genom avstyckning från en fastighet för sammanläggning med en annan även i andra fall, än då fråga vore om inägojord å ena och skogsmark å andra sidan, hade bestämmelserna i ämnet ej heller syntes böra begränsas till att gälla för allenast vissa slag av mark.

Såsom framgår av kommissionens framställning rörande ändamålet med den avstyckningsform, varom nu är fråga, lärer i viss mening varje överlåtelse för avstyckning under villkor av sammanläggning vara ägnad att tillgodose en ur social synpunkt önskvärd jämkning i rådande fastighetsindelning. Uteslutet är emellertid icke att ett område, som avstyckats för sammanläggning, har så stort värde i förhållande till stamfastigheten, att inteckningshavarnas rätt skulle avsevärt kränkas, därest områdets inteckningsansvar begränsades eller avlöstes.

Det torde sålunda i fråga om avstyckning för sammanläggning icke vara rådligt att — i varje fall innan erfarenhet vunnits om begränsnings- och avlösningens institutens verkningar — eftergiva villkoret, att överlåtelsen av området skall hava avsett bostads- eller egnahemsändamål eller inneburit försäljning av utarrenderad jord till arrendatorn. Tydligt bör här villkoret tillämpas så att — bortsett från det fall då överlåtelsen inneburit försäljning av utarrenderad jord till arrendatorn — den genom sammanläggningen bildade fastigheten skall vara avsedd att användas till bostads- eller egnahemsändamål.

Såsom villkor för vinnande av begränsning eller avlösning av inteckningsansvar utöver vad i det föregående berörts har i 1 § 1929 års lag stadgats att det avstyckade områdets stamfastighet skall vara gemensamt intecknad med annan fastighet samt att området skall hava överlåtits. De skäl, som föranlett dessa villkors uppställande i fråga om avstyckning till särskild fastighet, äga uppenbarligen sin fulla giltighet även vid avstyckning för sammanläggning.

Vid avstyckning för sammanläggning läser med hänsyn till inteckningsförhållandena avlösning av områdets inteckningsansvar bliva det vanligaste. Hindras sammanläggningen ej av inteckning i fastighet, varmed sammanläggningen skall ske, kan emellertid såväl avlösning som begränsning av inteckningsansvaret förekomma. Sker begränsning, kommer till följd av sammanläggningen ansvaret att åvila hela den nybildade fastigheten. Dennas ägare skulle dock icke hava nämnvärd nytta av ansvarets begränsning, om ej detsamma samtidigt gjordes subsidiärt. Här torde sålunda böra undersökas, huruvida icke reglerna i 37 § 5 mom. inteckningsförordningen om avstyckat områdes subsidiära ansvarighet för inteckning i stamfastigheten, vilka regler avse allenast avstyckning till särskild fastighet, kunna göras gällande jämväl i fråga om avstyckning för sammanläggning. Vål framgår ej av förarbetena till 37 § 5 mom. inteckningsförordningen i dess nuvarande lydelse, av vilka skäl avstyckning för sammanläggning uteslutits från förmånen av subsidiär ansvarighet, men de lämna dock viss ledning för bedömandet av spørsmålet i fråga. Härutinnan är att erinra om följande:

Subsidiär
ansvarighet.

Förmånen av subsidiär ansvarighet tillkom ursprungligen blott jordavsöndring. När sedermera förslag väcktes om att — på sätt sedan skedde genom lagen om delning av jord å landet — sammanslå jordavsöndring och ägostyckning till ett institut, avstyckning, yppade sig tvekan om man överhuvud kunde bibehålla regeln om avstyckat områdes allenast subsidiära ansvarighet för inteckning i stamfastigheten. Orsaken härtill var att man ej beträffande avstyckning bibehöll den i fråga om jordavsöndring gällande principen om begränsning till visst relativt mått av det område, som fick avskiljas. Skifteslagstiftningskommissionen 1918 stannade dock vid att bibehålla det subsidiära ansvaret även beträffande avstyckning, dock med den inskränkning, som innefattas i det alltjämt gällande villkoret om skedd överlåtelse. Visserligen sänkades i 1918 års förslag orden i 37 § 5 mom. »till särskild fastighet». Men enligt detta förslag skulle ej annat slag av avstyckning finnas än avstyckning till särskild fastighet.

Jordstyckningskommissionen 1920 slog in på en helt annan väg. Enligt motiven till kommissionens förslag till jorddelningslag skulle för avstyckningens fastställande den odelade fastighetens inteckningar dödas i endera av stamfastigheten eller området, där de ej uppdelades på båda de nya fastigheterna. I

fråga om avstyckning för sammanläggning, som då föreslogs till införande, ansågs dock gravationsfrihet alltid böra vinnas beträffande det avstyckade området och icke alternativt för stamfastigheten; av lagtexten, 22 kap. 24 §, synes emellertid framgå, att vid båda slagen av avstyckning dödning skulle ske beträffande området, där uppdelning ej skedde. Vid dylikt förhållande erfordrades ej någon bestämmelse om subsidiär ansvarighet för avstyckade områden.

I sitt utlåtande 1922 godtog lagrådet ej den av jordstyckningskommissionen i denna del intagna ståndpunkten. Lagrådet ansåg det vara att gå för långt, därest man för avstyckningens fastställande över lag skulle fordra det avstyckade områdets frihet från gravationer. Liksom i fråga om avstyckat område i stad syntes man enligt lagrådets mening kunna, där avstyckning åsyftade bildande av särskild fastighet, stanna vid en tillämpning av de i fråga om jordav-söndring redan förefintliga bestämmelserna om det frånskilda områdets allenast subsidiära ansvarighet för den i stamfastigheten intecknade gälden. Åtnöjde man sig härmed — menade lagrådet — borde detta icke hindra ett fortgående på den inslagna vägen fram mot ett mera tillfredsställande ordnande av ifrågavarande förhållanden, därvid lagrådet närmast åsyftade ett införande av särskild värdering av det avstyckade området i och för fastställande av dess ansvarighet.

De inom justitiedepartementet omarbetade, av riksdagen sedermera efter lagrådets förnyade granskning år 1926 godkända förslagen avfattades så tillvida i överensstämmelse med 1922 års lagråds förslag, att 22 kap. 24 § jorddelningslagen uteslöts och förmånen av subsidiär ansvarighet infördes i 37 § 5 mom. in-teckningsförfordningen i avseende å område, som avstyckats »till särskild fastighet».

I fråga om avstyckning för sammanläggning med annan fastighet gjorde lagrådet år 1922 icke något uttalande. Denna lagrådets tystnad torde få anses innebära ett godkännande av jordstyckningskommissionens ståndpunkt, att in-teckning i område, avstyckat för sammanläggning, alltid måste dödas i samband med denna. Ehuru stadgande härom icke inflöt i den slutligen godkända jorddelningslagen, läser i allt fall med hänsyn till de för sammanläggning upp-ställda reglerna om fastigheternas in-teckningsförhållanden, sammanläggning praktiskt taget icke kunna komma till stånd, med mindre det avstyckade området frigöres från in-teckning. Vid sådant förhållande saknade frågan om primär eller subsidiär ansvarighet varje betydelse. Häri läser kunna ligga en förklaring till att förmånen av subsidiär ansvarighet förbehölls avstyckning till särskild fastighet.

Förarbetena till ifrågavarande lagstiftning synas sålunda giva stöd för den uppfattningen, att sakliga hinder ej möta mot utvidgning av tillämpningsområdet för reglerna om subsidiär ansvarighet till avstyckning för sammanläggning. På grund härav och då subsidiär ansvarighet såsom nämnts är ett önskvärt komplement till begränsning av in-teckningsansvar, torde förmånen av sådan ansvarighet ock böra införas vid nu nämnda avstyckningsform. Med hänsyn därtill att begränsningsinstitutet ansetts böra göras tillämpligt allenast i sådana fall av avstyckning för sammanläggning, då överlåtelsen av det avstyckade området skett för tillgodoseende av bostads- eller egnahemsändamål m. m., kunde det ifrågasättas att på samma sätt inskränka förmånen av subsidiär ansvarighet. Då emellertid in-teckningshavares rätt beröres vida mindre av subsidiär ansvarighet än av begränsning av in-teckningsansvaret, torde subsidiär ansvarighet kunna införas vid avstyckning för sammanläggning över lag, allenast överlåtelse av avstyckningen skett.

I en inom första kammaren väckt motion (nr 50) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till 1929 års riksdag med förslag till lag om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes inteckningsansvar hemställdes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida reglerna i lagen den 18 oktober 1907 angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamfastigheten kunde göras tillämpliga även i sådana fall, då fastighet bildats genom utbrytning av mark, som varit samfällad för flera fastigheter. Och en annan motion inom samma kammare (nr 51) avsåg likaledes utredning av frågan i vad mån jordområde, som utgjort samfällad mark, kunde vinna lättnad eller minskning i områdets inteckningsansvar. I anledning av dessa motioner — vari berördes ett inom justitiedepartementet redan väckt spörsmål — yttrade första lagutskottet (i utlåtandet nr 31), att utan tvivel behov ej sällan föreläge att på ett enkelt sätt kunna erhålla begränsning eller avlösning av sådan fastighets inteckningsansvar, som helt eller delvis bestode av förut samfällad mark, och utskottet sade sig dela motionärernas uppfattning, att en lagändring för tillgodoseende av detta behov såvitt möjligt borde komma till stånd. Emellertid hänvisade utskottet till att denna fråga var uppmärksammas inom justitiedepartementet. Enär anledning föreläge till antagande, att frågan med det snaraste komme att göras till föremål för undersökning, ansåg utskottet ej nödigt, att riksdagen avläte en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning. Utskottet framhöll dock angelägenheten av att utredningsarbetet bedreves skyndsamt, så att förslag i ämnet kunde framläggas för riksdagen inom den närmaste framtiden. Att undersökningen jämväl komme att avse frågan, huruvida det i 1907 års ryttartorpslag föreskrivna förfarandet här skulle komma till användning, fann utskottet tydligt.

I fråga om inteckning i fastighet, till vilken hör andel i mark, samfällad för denna och andra fastigheter, må till en början erinras, att i allmänhet denna andel är av föga betydelse vid säkerhetens bedömande. Inteckningshavaren torde i själva verket knappast taga den i beräkning. I detta avseende framhöll sålunda chefen för justitiedepartementet i samband med viss ändring, som år 1929 vidtagits i ensittarlagen (se prop. nr 36 till 1929 års riksdag sid. 39), att de flesta långgivare torde vara okunniga om eller likgiltiga för huruvida till ett hemman hör dylik andel eller ej, att många för övrigt sakna kunskap om att inteckning, som meddelats i någon av de fastigheter, till vilka samfälligheten hör, belastar också motsvarande andel av ett område, som frånskiljes denna, samt att beloppet av anparten i ansvaret för sådan inteckning i de flesta fall, då ett större antal fastigheter äga del i samfälligheten, utgör en ren obetydlighet, ofta några få kronor.

Att vid ovan angivna förhållanden erhålla vederbörande rättsägares samtycke till dödning av inteckningen, såvitt den besvärar andelen, kan i och för sig knappast möta hinder. De svårigheter, som det oaktat i praktiken äro förenade med dylik relaxation, bero sålunda i regeln blott på den mängd av medgivanden från olika rättsägare, som måste införskaffas, särskilt där fastighet, vartill hör del i samfälligheten, är gemensamt intecknad med annan fastig-

**Förenklad
förfarande
för samfällad
marks be-
friande från
inteck-
ningsan-
svar.**

Avstyckning
i allmänhet.

het. Ju större antalet av de fastigheter är, som hava del i samfälligheten, desto mera ökas ock svårigheterna. I mån av ökningen i fastigheternas antal stärkes å andra sidan skälet för antagande att vederbörande rättsägare ej skulle undandraga sig att lämna erforderligt samtycke.

Det föreligger således anledning att undersöka, om ej i dessa fall befrielse kan vinnas på ett enklare sätt. Även om möjligheten att vinna avlösning av in-teckningsansvaret innebär en betydande lättnad i jämförelse med de vanliga reg-lerna för relaxation, är avlösningen naturligen ändå i följd av det därmed för-knippade värderingsförfarandet jämte nedsättning av ansvarssumman och den-nas fördelning mellan in-teckningshavarna förenad med en viss omgång och kost-nad jämte ej obetydligt besvär särskilt för länsstyrelserna. Härtill kommer olägenheten för området ägare, där han ej får disponera köpeskillingen för nedsättningens fullgörande utan måste på annat sätt anskaffa medel, som för sådant ändamål erfordras. Och slutligen är det i förevarande fall, där in-teckningshavaren egentligen aldrig har räknat med någon säkerhet i samfäl-ligheten, angeläget att finna en utväg, varigenom området frigöres från sitt ansvar utan att därför en motsvarande avkortning sker av in-teckningsbelop-pet, såvitt rör återstoden av in-tecknade fastigheten.

I avseende härå må erinras om det preklusionsförfarande, som stadgas i den redan av riksdagen berörda 1907 års lag angående ryttartorp m. m. Enligt nämnda lag kan beträffande ett visst jordområde på ansökan av ägaren an-teckning ske i lagfartsprotokollet, att det varit anslaget till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp. Efter sådan anteckning, som ex officio skall till-kännagivas i länskungörelserna och i allmänna tidningarna, är området, där det överlåtits till annan och avsöndrats eller avstyckats till särskild fastighet, fritt från ansvar för sådan in-teckning i stamfastigheten, beträffande vilken någon rättsägare ej sist vid det lagtima ting, som infaller näst efter sex må-nader från anteckningen, till in-teckningsprotokollet anmält yrkande, att den in-teckningen skall undantagas från befrielsen.

Väl torde samma förfarande icke låta sig utan vidare användas jämväl i nu avsedda fall. Anteckning exempelvis därom, att ett avstyckat område utgjort samfällighet för vissa fastigheter, lärer desto mindre kunna ifrågakomma, som förhållandet torde framgå redan av de i protokollet och lagfartsboken gjorda anteckningarna angående fånget. Även av andra skäl torde vara lämpligt före-skriva ansökan hos rätten om in-teckningsbefrielse såsom utgångspunkt för ett kungörelseförfarande. Kungörelsen bör innehålla en anmaning till rättsägare, som vill bestrida ansöknigen, att inom viss tid göra anmälan därom hos rät-ten. Verkan av bestridande bör bliva att området fortfarande skall häfta för in-teckning, med avseende varå ansöknigen bestritts, ävensom för övriga in-teckningar i den eller de fastigheter, som besväras av samma in-teckning. Be-frielsen bör sålunda gälla allenast ansvar för in-teckning i fastighet, som icke efter vad nu sagts beröres av de gjorda anmälningarna. Bestridandets verkan utöver den in-teckning, för vilken det avgivits, bero på omständigheter, som skola angivas i specialmotiveringen.

Det nu skisserade preklusionsförfarandet bör med hänsyn till de synpunk-

ter, som ligga till grund för detsamma, icke göras tillämpligt i andra fall än då område avstyckats från mark samfälld för ett större antal fastigheter. Vilket antal härvid bör föreskrivas, kan vara föremål för delade meningar. Under liknande förhållanden har gränsen »flera än tio fastigheter» kommit till användning inom andra delar av lagstiftningen, exempelvis vid den ändring i ensittarlagen, som genomfördes år 1929. Lämpligt torde vara att intill dess erfarenhet vunnits här föreskriva samma gräns. Då huvudfastigheterna äro flera än tio lärer i allmänhet kunna antagas, att den andel av det avstyckade området, som belöper å en av huvudfastigheterna, saknar betydelse såsom förstärkning av vederbörande inteckningshavares säkerhet. Å andra sidan torde relaxation i vanlig ordning i området icke kunna genomföras utan stora svårigheter. Äro huvudfastigheterna tio eller därunder är berörda presumtion mindre stark, varjämte relaxation under sådan förutsättning lättare kan åvägbringas. Vidare bör för preklusionsförfarandets tillämplighet fordras att det avstyckade området av samfällighetens ägare överlåtits å annan. Innan överlåtelse ägt rum torde i allmänhet ej förefinnas något behov att frigöra området från inteckningar. Samma villkor är i 1929 års lag uppställt för erhållande av begränsning eller avlösning av avstyckat områdes inteckningsansvar.

Genom det preklusionsförfarande, som i 1907 års lag föreskrivits, kan befrielse vinnas från inteckning för fordran ävensom, beträffande inteckning för rätt till avkomst eller annan förmån, det skadestånd, vartill rättighetens innehavare må vara berättigad. I fall, varom nu är fråga, torde befrielsen lämpligen böra avse fordran eller rätt till avkomst eller annan förmån, som besvärar stamfastighet på grund av inteckning eller enligt 11 kap. 2 § jordabalken. Att utsträcka befrielsen till övriga intecknade rättigheter torde ej vara rådligt. Intecknad nyttjanderätt eller servitutsrätt kan ju vidlåda just det område som skall befrias. Att då låta inteckningens bestånd bero av att innehavaren uppmärksammar kungörelsen och på grund därav blir i tillfälle att bevaka sin rätt synes ej vara lämpligt.

Befrielse på sätt ovan sagts från inteckningsansvar bör kunna erhållas jämväl i fråga om lägenhet, som genom jordavsöndring upplåtits av mark, samfälld för flera än tio fastigheter.

Avsöndrad
lägenhet.

Har ansökan om inteckningsbefrielse bestritts av någon rättsägare bör avstyckat områdes ägare kunna vinna begränsning eller avlösning av områdets ansvar för inteckning, som på grund av bestridandet fortfarande skall gälla i området. En lämplig anordning härvidlag torde vara att göra 1929 års lag tillämplig å sådan avstyckning, i fråga om vilken befrielse genom preklusionsförfarande kan åvägbringas, ändå att de i 1 § av lagen uppställda villkoren för begränsning eller avlösning ej äro uppfyllda. Här bör sålunda ej fordras att stamfastighet är gemensamt intecknad med annan fastighet och ej heller att överlåtelsen haft i sagda paragraf angivna syfte eller innebörd. Ehuru befrielse genom preklusionsförfarande bör kunna vinnas jämväl i fråga om avsöndrad lägenhet, bör begränsning eller avlösning av sådan lägenhets inteckningsans-

svar ej medgivas. Upplåtelsen ligger i detta fall ofta så långt tillbaka i tiden, att svårigheter skulle uppstå att vinna en riktig värdering av området.

Avstyckning
enligt 1 kap.
6 a § 3 mom.
fastighets-
bildnings-
lagen.

I en den 14 november 1928 dagtecknad framställning från kommunalnämndens ordförande med flera personer i Tierps köping har hemställts om lagändring med syfte, att, där i stad, köping eller annat stadsliknande samhälle tomtindelning övergått mark, samfälld för flera hemman, utlagd tomt eller tomtedel måtte på ett enkelt sätt kunna befrias från ansvar för inteckningar i hemmanen. Till stöd för nämnda hemställan anföres i huvudsak följande:

Köpingens i tomter indelade område vore bildat av mark från tre skifteslag, till vilka hörde för delägarnas gemensamma behov undantagna vägar jämte annan samfälld mark. Genom tomtindelningen hade delar av dessa samfälligheter kommit att tillhöra ett hundratal särskilda tomter. Även vissa stadsägor omfattade sådana delar. För att dessa administrativt bildade tomter skulle jämväl i rättsligt hänseende motsvara sådan beteckning, måste jämlikt 3 kap. fastighetsbildningslagen sammanläggning ske av de särskilda fastighetsdelar, varav tomterna bestode. Härför krävdes dock, att ej mer än en av de fastighetsdelar, som avsåges med sammanläggningen, häftade för inteckning. Som den del av en tomt, vilken förut varit samfälld för visst skifteslag, svarade för hela mängden av däri gällande inteckningar, vore i praktiken ej möjligt att åvägabringa relaxation av denna del av tomten. För sammanläggningen måste således dylik åtgärd städse vidtagas beträffande återstoden därav. I och med sammanläggningen överfördes emellertid den förra tomtdelens inteckningsansvar till hela tomten, vadan denna komme att häfta ej blott för de i sammanläggningssyfte dödade inteckningarna utan därtill för alla i skifteslagen i övrigt redan beviljade inteckningar.

I viss mån likartade förhållanden hava påtalats i den vid 1929 års riksdag väckta, i det föregående berörda motionen nr 51 i avseende å Åstorps municipalsamhälle.

Utöver de former av avstyckning, som hittills behandlats, nämligen avstyckning till särskild fastighet enligt 19 kap. jorddelningslagen och 5 kap. fastighetsbildningslagen samt avstyckning för sammanläggning enligt förstnämnda kapitel och lag, finnes ytterligare en avstyckningsform, nämligen den i 1 kap. 6 a § 3 mom. fastighetsbildningslagen reglerade. Det är denna avstyckningsform, som åsyftas i framställningarna rörande Tierps köping och Åstorps municipalsamhälle och med avseende vara ett förenklat förfarande för inteckningsbefrielse, såvitt gäller samfälld mark, ifrågasättes.

I 1 kap. 6 a § 3 mom. fastighetsbildningslagen stadgas, att område, som genom tomtindelning utlagts till tomt eller tomtedel, när lagfart sökes eller införande i tomtboken skall ske, är att anse såsom genom fastställelsen å tomtindelningen avstyckat från den fastighet eller det i fastighetsindelning ej ingående område, som tomten eller tomtdelen förut tillhört. I motiveringen för upptagande av ett stadgande med detta innehåll anförde kommittén för revision av gällande bestämmelser angående stadsplan och tomtindelning i sitt den 15 december 1920 avgivna betänkande bland annat följande:

Enligt kommitténs förslag skedde byggnadskvarters indelning till bebyggande genom tomtindelning, verkställd i administrativ ordning. Vid denna

tomtindelning skulle hänsyn tagas förnämligast till lämpligaste sättet att utnyttja kvarterensmarken till bebyggande och endast i andra hand till möjligen förhandenvarande ägogränser inom kvarteret. Endast sällan torde det inträffa, att tomt komme att helt sammanfalla med en förutvarande fastighet. Vanligen torde den komma att bestå av del av sådan fastighet eller delar av flera olika fastigheter. En administrativt bildad tomt vore därför ej heller färdig i och med fastställelsen å tomtindelningen; därtill måste även komma vissa åtgärder, olika för olika fall, varigenom tomten gjordes till den rättsliga enhet, som den skulle vara. Först sedan tomten blivit införd i tomtboken, eller, där enligt 3 kap. fastighetsbildningslagen rättens medgivande till tomtbildningen erfordrades, sådant medgivande blivit lämnat, vore den att anse som tomt i rättslig mening. Tomtindelning hade sålunda en allenast villkorlig fastighetsbildande verkan. Skulle av någon anledning tomtindelningen ej fullföljas genom vidtagande av de åtgärder, som krävdes för att den administrativt bildade tomten erhöle ställningen som rättsligt bestående tomt, vore tomtindelningen utan all verkan, och den förutvarande fastighetsindelningen kvarstode orubbad. Men tomtindelningens fastighetsbildande verkan inträdde, då de åtgärder vidtoges, som ledde till att tomten finge rättslig giltighet. Om någon förvärvade mark, som enligt tomtindelningen utgjorde tomt eller del av tomt, så torde enligt 6 § 4 mom. lagfartsförordningen särskild åtgärd ej vara nödig för markens avstyckande från den eller de fastigheter, som marken förut tillhört. Tomtindelningen hade då samma verkan som avstyckning. Detsamma syntes enligt 7 kap. 3 § fastighetsbildningslagen gälla, om ägare av en fastighet, varav en del utlagts till tomt, ville låta införa denna tomt i tomtboken. Denna lagens ståndpunkt vore givetvis beroende av det i 5 kap. 1 § fastighetsbildningslagen inryckta förbudet mot avstyckning av mark inom område, som inginge i tomtindelning. Kommittén hölle före, att å fastighetsbildningslagens innebörd i dessa hänseenden borde givas ett uttryck i det nya förslaget första kapitel.

Behovet att kunna frigöra område, varom nu är fråga, från inteckningar är uppenbarligen stort. Hinder synes ej föreligga att göra det ovan ifrågasatta preklusionsförfarandet tillämpligt jämväl i förevarande fall. Därvid bör dock på förut angivna skäl fordras, att mark, varifrån området genom tomtindelningen avstyckats, är samfällad för flera än tio fastigheter, samt att området av fastigheternas ägare överlåtits. Då preklusionsförfarandet i händelse av bestridande ej leder till åsyftat resultat, bör jämväl här begränsning eller avlösning av sådan avstycknings ansvar kunna ifrågakomma, där nyssnämnda fordringar äro uppfyllda. Likaså torde i föreliggande fall förmån av subsidiär ansvarighet kunna medgivas. Härvid torde skäl saknas att fasthålla vid förutsättningen, att marken i fråga skall vara samfällad för flera än tio fastigheter. Det må vara tillfyllest, att marken är samfällad. Att medgiva subsidiär ansvarighet jämväl där område på sätt nu är i fråga avstyckats från mark, som icke är samfällad, synes däremot ej möjligt. I själva verket finnes då mången gång ej någon stamfastighet, enär intet hindrar, att hela den ursprungliga fastigheten omfattas av tomtindelningen.

I enlighet med ovan angivna grunder har inom justitiedepartementet upprättats härvid fogade förslag till:

- 1) lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 14 juni 1929 om be-

gränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten;

2) lag om vissa av samfälld mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från inteckningsansvar;

3) lag om ändrad lydelse av 5 och 6 mom. av 37 § förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom;

4) lag om ändrad lydelse av 121 § utsökningslagen.

Till motivering av de särskilda bestämmelserna må i korthet anföras följande:

Förslaget till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 14 juni 1929 (nr 161) om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten.

1 §.

I första stycket har upptagits huvudstadgandet, att 1929 års lag skall äga tillämpning jämväl där område avstyckats för att sammanläggas med annan fastighet.

I de därpå följande styckena upptagas de särskilda bestämmelser, som skola gälla vid avstyckning av ifrågavarande slag. Sålunda upptages först ett stadgande av innehåll, att begränsning eller avlösning, såsom naturligt är, ej må äga rum av avstyckat områdes ansvar för sådan inteckning i stamfastigheten, som jämväl besvärar den fastighet, varmed sammanläggning skall ske. Denna bestämmelse gäller, evad hinder eller ej möter för sammanläggning med hänsyn till inteckningsförhållandena i fastigheterna. I tredje stycket hava upptagits erforderliga särbestämmelser för de fall, då sammanläggning ej hindras av inteckning. En tillämpning av föreskriften i 1929 års lag, att beslut om begränsning eller avlösning ej må fattas, innan fastställelse meddelats å avstyckningen, medför i fråga om avstyckning för sammanläggning i nu nämnda fall, att jämväl sammanläggningsförordnandet måste avvaktas. I regel fastställs, såsom i det föregående nämnts, avstyckningen samtidigt med att dylikt förordnande gives. Härifrån föreligger dock ett undantag, nämligen då Konungens befallningshavande — och alltså icke ägodelningsdomaren eller -rätten — har att fastställa avstyckning inom vissa stadsliknande samhällen (J. D. L. 21: 58). Med hänsyn härtill erfordras en erinran, att beslut om begränsning eller avlösning, ej må meddelas förr än förordnande om sammanläggning givits. Då genom förordnandet om sammanläggning inteckning i området kommer att gälla i hela den genom sammanläggningen bildade fastigheten (J. D. L. 16 §), kräves ett stadgande, att beslut om begränsning eller avlösning så ock verkan av verkställd nedsättning skall avse den nybildade fastigheten (jfr 1929 års lag 5 § 1 st. och 8 §).

I fjärde stycket äro intagna de särskilda bestämmelser, vilka äro nödiga med hänsyn till fall, då sammanläggning hindras av inteckning i den fastighet, var-

med sammanläggning skall ske. Härutinnan hänvisas till den allmänna motiveringen.

2 §.

Första punkten innehåller ett stadgande, varigenom begränsnings- och avlösningensreglerna göras tillämpliga å område, som enligt 19 kap. jorddelningslagen och 5 kap. fastighetsbildningslagen avstyckats av mark, samfällad för flera än tio fastigheter. Stadgandet innebär en utvidning av 1929 års lags tillämpningsområde såtillvida, att i förevarande fall två av de i nämnda lags 1 § uppställda villkoren eftergivs, nämligen att stamfastigheten skall vara gemensamt in-tecknad med annan fastighet samt att överlåtelsen haft i sagda paragraf angivna syfte eller innebörd. Det fordras sålunda endast att området blivit av samfällighetens ägare överlåtet. I paragrafen är fråga om såväl avstyckning till särskild fastighet som avstyckning för sammanläggning. Reglerna för förfarandet äro alltså att hämta både från 1929 års lag och denna lag. — I andra punkten gives en särskild bestämmelse om ansökningstiden. Det stadgas här, att ansökan om begränsning eller ansökan om avlösning i fall, där begränsning förut ej utverkats, ej behöver göras förr än å den rättegångsdag för in-teckningsärenden, som infaller näst efter två år från överlåtelsen. Skälet till att ansökningstiden här gjorts längre än i 1929 års lag är att man vill bereda områdets ägare tillfälle att för vinnande av befrielse först använda det preklusionsförfarande, som upptagits i förslaget till lag om vissa av samfällad mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från in-teckningsansvar. Begränsning eller avlösning torde ock i förevarande fall i regel komma att sökas endast, där preklusionsförfarandet visat sig icke medföra åsyftad verkan.

3 §.

Genom stadgandet i denna paragraf utsträcker tillämpningsområdet för 1929 års lag till fall, då område jämlikt 1 kap. 6 a § 3 mom. fastighetsbildningslagen avstyckats från mark, samfällad för flera än tio fastigheter. Förutsättning är här liksom i 2 § allenast att området blivit av samfällighetens ägare överlåtet. Beträffande ansökningstiden gäller vad under 2 § sagts.

4 §.

De här givna föreskrifterna skola tillämpas i fråga om avstyckning från samfällad mark i allmänhet. Att begränsning eller avlösning av områdes in-teckningsansvar icke gäller in-teckningar i samtliga de fastigheter, till vilka samfälligheten hör, kan bero antingen därpå att i någon av dessa fastigheter från början saknats in-teckning, som tillika besvärat området, eller därpå att ansökan enligt de bestämmelser, som upptagas i förslaget till lag om vissa av samfällad mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från in-teckningsansvar, lämnats utan bestridande av rättsägare i viss fastighet.

Övergångsbestämmelserna.

Här avsedda områden hava enligt övergångsbestämmelserna i förslaget till lag om ändring i 37 § 5 och 6 mom. inteckningsförordningen icke ansetts kunna medgivas förmånen av subsidiär ansvarighet för inteckning i stamfastighet. Begränsning eller avlösning av inteckningsansvaret bör då ej heller medgivas.

Förslaget till lag om vissa av samfällid mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från inteckningsansvar.

1 §.

I denna hava upptagits huvudstadgandena rörande det föreslagna preklusionsförfarandet. För förfarandets tillämplighet gälla samma förutsättningar som för medgivande till begränsning eller avlösning enligt 2 och 3 §§ i näst föregående lagförslag. Befrielse kan endast vinnas från ansvar för inteckning för fordran eller för rätt till avkomst eller annan förmån i fastighet, som har del i samfälligheten. I tredje stycket likställes med inteckning fordran eller rättighet enligt 11 kap. 2 § jordabalken.

2 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om ansökningen och vad sökanden i samband med denna har att visa. Viss ansökningstid har icke ansetts erforderlig. Icke heller i 1907 års ryttartorpslag finnes någon tid bestämd för anteckning i lagfartsprotokollet att område varit till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp anslaget. Emellertid må här erinras att om ansökningen bestrides och områdets ägare i anledning därav önskar vinna begränsning eller avlösning av inteckningsansvaret, han har att därom göra ansökan inom viss tid från det området av samfällighetens ägare överläts. Denna tid har, såsom framgår av det föregående, föreslagits till två år. Det kan sålunda vara av betydelse, att icke för lång tid får förflyta från sagda överlåtelse, innan befrielseförfarandet enligt denna lag sättes i gång, särskilt som enligt vad nedan skall närmare utvecklas avlösning kan vara ett nödvändigt komplement till berörda befrielseförfarande för att detta överhuvud skall få någon verkan.

Vad angår de sökanden enligt paragrafen åliggande prestanda har den särskilda bestämmelsen i fråga om avstyckning för sammanläggning sin grund däri, att sökanden, då inteckningsförhållandena lägga hinder i vägen för sammanläggningen, icke kan visa, att avstyckningen fastställts.

3 §.

Sedan ärendet kommit i det skick, som framgår av innehållet i 2 §, skall rätten om ansökningen utfärda kungörelse, som i 3 § angives. Med 'någon,

vilkens rätt kan vara beroende av ansökningen' avses ägare av fastighet, som har del i samfälligheten, eller av annan därmed gemensamt intecknad fastighet eller inteckningshavare i fastighet, som nu nämnts. Anmälan om bestridande skall göras sist å den rättegångsdag för inteckningsärenden, som infaller näst efter sex månader, sedan kungörelsen utfärdats. Samma tid har i ryttartorpslagen föreskrivits för anmälan av yrkande att viss inteckning skall undantagas från befrielsen. Den bestridande skall alltid på ett eller annat sätt ange vilken eller vilka inteckningar bestridandet avser.

4 §.

Bestämmelsen i 4 § är hämtad från ryttartorpslagen och ensittarlagen efter den ändring i sistnämnda lag, som genomfördes år 1929. Till belysande av avsikten med bestämmelsen må anföras, att en förmyndare, som underlåter bestrida ansökan enligt denna lag, icke därigenom gör sig skyldig till försummelse i sin förvaltning.

5 §.

I 5 § angivas verkningarna dels därav att ansökningen lämnats obestridad dels ock därav att anmälan om bestridande inom den i kungörelsen angivna tiden inkommer.

Har ansökan ej bestritts är området vid sagda tids utgång fritt från inteckning för fordran eller för rätt till avkomst eller annan förmån i fastighet, som har del i samfälligheten. Har området avstyckats för sammanläggning med annan fastighet, inträder dock ej befrielsen förrän förordnande om sammanläggning gives. Innan sådant förordnande meddelats har ju området icke blivit definitivt avskilt från de fastigheter, vartill det förut hört.

Bestrides ansökan skall området fortfarande häfta för inteckning, med avseende varå ansökningen bestritts, men ej allenast för denna inteckning utan jämväl för övriga inteckningar i den eller de fastigheter, som besväras av samma inteckning. Att bestridande från en inteckningshavare i viss fastighet gäller även till förmån för övriga inteckningshavare i fastigheten sammanhänger därmed att områdets ansvar för inteckningarna i denna kan avlösas. Det för avlösningen nedsatta beloppet skall fördelas såsom utgjorde det vid exekutiv auktion å nämnda fastighet influten köpeskillning. Med denna fördelningsregel överensstämmer emellertid ej att låta hela det nedsatta beloppet tillfalla den inteckningshavare ensam, som bestritt ansökan om befrielse enligt förevarande lag. Bestämmelser av liknande art hava år 1929 införts i 14 § ensittarlagen. — Efter utgången av den i kungörelsen utsatta tid kan det alltså förhålla sig så, att området häftar för inteckningar i vissa av de fastigheter, för vilka området varit samfällt, under det att ansvaret upphört för inteckningar i andra. Har området avstyckats för sammanläggning, inträder emellertid ej befrielse, förrän förordnande om sammanläggning gives. Hindras dylikt förordnande av de inteckningar, vilka på grund av bestridandet fortfarande skola gälla i området, måste ansvaret för dessa inteckningar avlösas för att befrielse enligt denna lag skall inträda.

Gives sedermera förordnande om sammanläggning, befrias området på en gång från allt in-teckningsansvar. Där förordnande om sammanläggning gives före utgången av den i kungörelsen utsatta tid, kommer in-teckning i området jämlikt 16 § samman-läggning-lagen att gälla i hela den nybildade fastig-heten. Den därefter inträdande befrielsen från in-teckningsansvar skall alltså avse sistnämnda fastighet. Att området ej kan befrias från in-teckning, som tillika besväras den fastighet, varmed samman-läggningen skett, torde vara tydligt.

6 §.

I denna paragraf utsäges att preklusionsförfarandet är tillämpligt jämväl då genom jordavsöndring lägenhet upplåtits av mark, samfälld för flera än tio fastigheter.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 5 och 6 mom. av 37 § in-teckningsförförordningen.

5 mom.

Ändringen i 5 mom. består däri, att orden »till särskild fastighet» uteslutits, samt att ett andra stycke tillagts, enligt vilket subsidiärt ansvar införts för vissa avstyckningar enligt 1 kap. 6 a § 3 mom. fastighetsbildningslagen. Härutinnan hänvisas till den allmänna motiveringen.

6 mom.

Genom den ändring, som föreslås i 6 mom., avses att i momentet få in en erinran jämväl om det preklusionsförfarande, varom förmåles i förslaget till lag om vissa av samfälld mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från in-teckningsansvar.

Övergångsbestämmelserna.

Övergångsbestämmelser torde påkallas för att ej den föreslagna utsträckningen av subsidiärt ansvar skall inkräkta på rätt, som in-teckningshavare redan förvärvat. Har avstyckning för samman-läggning skett före dagen för lagändringens ikraftträdande, skall sålunda denna ej gälla, där jämväl över-låtelse skett före samma dag. Regeln motsvarar vad som är stadgat i fråga om 1921 års ändring i 37 § 5 mom., varigenom lagrummet gjordes tillämpligt å avstyckning enligt 5 kap. fastighetsbildningslagen. Ej heller bör 5 mom. i sin nya lydelse gälla område, som före ändringens ikraftträdande jämlikt 1 kap. 6 a § 3 mom. fastighetsbildningslagen varit att anse såsom avstyckat och före samma tidpunkt överlåtits.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 121 § utsökningslagen.

Ändringen består däri att i tredje stycket orden »till särskild fastighet» utslutits, samt att till paragrafen fogats ett fjärde stycke, däri tredje styckets bestämmelser med avseende å avsöndrat eller avstyckat område gjorts tillämpliga beträffande område, som jämlikt 1 kap. 6 a§ 3 mom. fastighetsbildningslagen skall anses avstyckat.

Förslag

till

Lag

angående utsträckt tillämpning av lagen den 14 juni 1929 (nr 161) om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vad i lagen den 14 juni 1929 om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten är stadgat för det fall, att område avstyckats till särskild fastighet, skall jämväl äga tillämpning, där området avstyckats för att sammanläggas med annan fastighet, varvid dock följande särskilda bestämmelser skola gälla:

Besvärar inteckning i stamfastigheten jämväl fastighet, varmed sammanläggning skall ske, må begränsning eller avlösning av områdets ansvar för nämnda inteckning ej äga rum.

Beslut om begränsning så ock beslut om avlösning utom i fall, varom i nästa stycke sägs, må ej meddelas förr än förordnande om sammanläggning givits; och skall beslutet ävensom verkan av verkställd nedsättning avse hela den nybildade fastigheten.

Är med hänsyn till inteckning i fastighet, varmed sammanläggning skall ske, avlösning av områdets inteckningsansvar erforderlig för sammanläggningens genomförande, skall sökanden visa, i stället för att avstyckningen fastställts, att den sökts. Beslutet om avlösning skall ej tillika innefatta förklaring om ansvarets begränsning. Nedsättning skall verkställas inom nittio dagar från det beslutet vunnit laga kraft, vid äventyr att detta eljest är förfallet. Anmälan om nedsättningen skall göras icke till domaren utan till ägodelningsdomaren. Befrielse från inteckningsansvar skall ej inträda förr än förordnande om sammanläggning gives, i följd varav anteckning om befrielsen skall göras först efter det förordnandet meddelats eller, där ägodelningsdomaren ej tillika är domare i domsagan, anmälan om förordnandet inkommit till denne. Om förordnandet skall, sedan det vunnit laga kraft, anmälan göras hos Konungens befallningshavande. Innan anmälan inkommit, må fördelning ej äga rum av belopp, som blivit för avlösning nedsatt.

2 §.

Har av mark, samfälld för flera än tio fastigheter, område avstyckats enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad, må, där området blivit av fastigheternas ägare överlåtet till annan, områdets in-teckningsansvar kunna begränsas eller avlösas, ändå att de därför i övrigt stadgade förutsättningar ej äro för handen.

I fall, som nu nämnts, vare ej erforderligt att ansökan om begränsning av ansvaret eller om avlösning av detsamma utan att begränsning förut utverkats göres förr än å den rättegångsdag för in-teckningsärenden, som infaller näst efter två år från det överlåtelsen skedde.

3 §.

Vad i lagen den 14 juni 1929 är stadgat i avseende å avstyckat område skall äga motsvarande tillämpning å område, som av mark, samfälld för flera än tio fastigheter, blivit genom tomtindelning utlagt till tomt eller tomtedel och jämligt 1 kap. 6 a § 3 mom. lagen om fastighetsbildning i stad är att anse såsom avstyckat, såframt området blivit av fastigheternas ägare överlåtet till annan; dock vare i fråga om den tid, inom vilken ansökan om begränsning eller avlösning skall göras, lag som i 2 § sägs.

4 §.

Där fråga är om begränsning eller avlösning av in-teckningsansvar, såvitt angår område som avstyckats av samfälld mark, skall vad i lagen den 14 juni 1929 och denna lag sägs om stamfastighet hava avseende å en var av de fastigheter, för vilka området varit samfällt. Belopp, vartill områdets in-teckningsansvar skall vara begränsat eller med vilket ansvaret må kunna avlösas, skall bestämmas allenast till vad av områdets värde belöper å den eller de fastigheter, vari gäller in-teckning, för vilken området häftar. Samtycke till avlösning erfordras blott av ägare till fastighet, som nu nämnts. Betalning ur belopp, som blivit för avlösning nedsatt, må tilläggas endast innehavare av fordran eller rättighet, för vilken sådan fastighet häftar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930 men skall ej äga tillämpning å område, som vid nämnda tid är avstyckat för sammanläggning med annan fastighet eller skall anses vara avstyckat enligt 1 kap. 6 a § 3 mom. lagen om fastighetsbildning i stad, så framt området överlåtits före lagens ikraft-trädande.

Förslag

till

Lag

om vissa av samfällid mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från inteckningsansvar.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Har av mark, samfällid för flera än tio fastigheter, område avstyckats enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad, må området, där det blivit av fastigheternas ägare överlåtet till annan, kunna i den ordning nedan sägs befrias från ansvar för inteckning för fordran eller för rätt till avkomst eller annan förmån i fastighet, som har del i samfälligheten.

Vad i första stycket är stadgat skall jämväl äga tillämpning i avseende å område, som av mark, varom där förmäles, blivit genom tomtindelning utlagt till tomt eller tomtedel och jämlikt 1 kap. 6 a § 3 mom. lagen om fastighetsbildning i stad är att anse såsom avstyckat.

Lika med inteckning skall enligt denna lag anses fordran eller rätt till avkomst eller annan förmån, för vilken fastighet jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken häftar.

2 §.

Vill ägare av avstyckat område utverka områdets befriande från inteckningsansvar, skall han göra ansökan därom hos rätten i den ort, där området ligger, samt visa dels att lagfart å fånget blivit sökt dels, i fråga om avstyckning till särskild fastighet eller tomtindelning, att fastställelse meddelats genom beslut, som vunnit laga kraft, eller, i fråga om avstyckning för sammanläggning, att avstyckningen sökts.

Om ansökningen skall anteckning göras i intecknings- eller fastighetsboken.

3 §.

Rätten utfärde kungörelse om ansökningen. Kungörelsen skall innehålla, att, om någon, vilkens rätt kan vara beroende av ansökningen, vill bestrida densamma, han har att vid talans förlust göra anmälan därom hos rätten sist å den rättegångsdag för inteckningsärenden, som infaller näst efter sex månader, sedan kungörelsen utfärdats, samt därvid uppgiva den eller de inteckningar, med avseende varå ansökningen bestrides.

Genom domarens försorg skall kungörelsen ofördröjligen införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten så ock avsändas till pastorsämbetet i den församling, där området ligger, för uppläsande i kyrkan så snart ske kan. Kostnad för kungörelsen skall gäldas av områdets ägare.

4 §.

Underlåtenhet att bestrida ansökningen må ej läggas någon till last såsom försummelse i bevakande av honom eller annan tillkommande rättighet.

5 §.

Har ej ansökningen inom den i kungörelsen angivna tiden bestritts, vare området ej vidare besvärat av inteckning, som i 1 § avses. Bestrids ansökningen, häfte området fortfarande för inteckning, med avseende varå ansökningen bestritts, ävensom för övriga inteckningar i den eller de fastigheter, som besväras av samma inteckning. Inteckning, för vilken området icke längre skall häfta, gälle oavkortad i återstoden av intecknad fastighet.

Har avstyckning skett för sammanläggning, skall områdets befrielse från inteckningsansvar ej inträde förr än förordnande om sammanläggning gives. Där till följd av sammanläggning inteckning i området kommit att gälla i hela den nybildade fastigheten, skall befrielsen avse denna. Besvärar inteckning jämväl den fastighet, varmed sammanläggning skett, gälle befrielsen ej den inteckning.

Anteckning i vad mån området fortfarande häftar för inteckning skall göras i intecknings- eller fastighetsboken.

6 §.

Vad i denna lag stadgats om avstyckat områdes befriande från inteckningsansvar skall äga motsvarande tillämpning i fråga om lägenhet, som genom jordavsöndring upplåtits av mark, samfälld för flera än tio fastigheter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 5 och 6 mom. av 37 § förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom.

Härigenom förordnas, att 5 och 6 mom. av 37 § förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom, vilka lagrum senast ändrats, 5 mom. genom lagen den 18 juni 1926 (nr 330) och 6 mom. genom lagen den 14 juni 1929 (nr 162), skola erhålla följande ändrade lydelse:

5 mom. Vad enligt 3 och 4 mom. gäller om avsöndrad lägenhet skall ock gälla om område, som avstyckats enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad, dock icke där stamfastigheten och det avstyckade området ännu äro i samma ägares hand.

Vad nu sagts i fråga om avstyckat område skall jämväl äga tillämpning i avseende å område, som av samfälld mark blivit genom tomtindelning utlagt till tomt eller tomtedel och jämlikt 1 kap. 6 a § 3 mom. lagen om fastighetsbildning i stad är att anse såsom avstyckat.

6 mom. Huru avsöndrat eller avstyckat område må befrias från inteckningsansvar samt huru avstyckat områdes inteckningsansvar må begränsas eller avlösas, därom är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930 och skall tillämpas jämväl i fråga om inteckning, som tillkommit före sagda dag, men ej beträffande område, som vid nämnda tid är avstyckat för sammanläggning med annan fastighet eller skall anses vara avstyckat enligt 1 kap. 6 a § 3 mom. lagen om fastighetsbildning i stad, så framt området överlätits före lagens ikraftträdande.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 121 § utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att 121 § utsökningslagen, vilket lagrum erhållit sin nuvarande lydelse genom lagen den 14 juni 1929 (nr 163), skall hava följande ändrade lydelse:

Skola — — — — tillhöra.

Gå — — — — utropas.

Har från egendom, däri inteckning beviljats, lägenhet avsöndrats eller område enligt 19 kap. lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad avstyckats, och ansvarar lägenheten eller det avstyckade området för den inteckning allenast på sätt i 3 mom. av 37 § förordningen angående inteckning i fast egendom sägs, må inteckningen ej föranleda försäljning av den avsöndrade lägenheten eller det avstyckade området, utan så är att vid utropet av stamfastigheten den därför bjudna köpeskillingen funnits icke förslå till fulla gäldandet av inteckningshavarens fordran och icke lägenhetens eller det avstyckade områdets ägare genast erlägger vad däri brister eller, då fråga är om avstyckat område, vars ansvar är begränsat till visst bristen understigande belopp, vad sålunda må uttagas ur området.

Vad nu sagts i fråga om avsöndrat eller avstyckat område skall jämväl äga tillämpning i avseende å område, som genom tomtindelning blivit utlagt till tomt eller tomtedel och jämlikt 1 kap. 6 a § 3 mom. lagen om fastighetsbildning i stad är att anse såsom avstyckat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 8 april 1930.

Närvarande:

justitieråden STENBERG,
APPELBERG,
TISELIUS,
regeringsrådet SÖDERWALL.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 28 februari 1930, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till *lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 14 juni 1929 (nr 161) om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten, lag om vissa av samfällad mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från inteckningsansvar, lag om ändrad lydelse av 37 § 5 och 6 mom. förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom och lag om ändrad lydelse av 121 § utsökningslagen.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av extra ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning, hovrättsrådet Ragnar Petré.

Lagrådet fann de tre förstnämnda förslagen föranleda följande erinringar.

Förslaget till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 14 juni 1929 (nr 161) om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten.

1 §.

Då denna paragraf föreskriver, att vad i 1929 års lag stadgas för fall av områdes avstyckning till särskild fastighet jämväl skall, med vissa modifierationer, äga tillämpning i fall av avstyckning för sammanläggning med annan fastighet, avses, att även i sistnämnda fall samtliga de i 1929 års lag angivna förutsättningarna skola gälla; det fordras alltså för tillämpning av denna paragraf, ej blott att området blivit av stamfastighetens ägare till annan överlåtet, utan ock — till skillnad från vad som skall gälla i fråga om 2 § — att stamfastigheten är intecknad gemensamt med annan fastighet samt att överlåtelser avsett tillgodoseende av bostads- eller egnahemsändamål eller inne-

burit försäljning av utarrenderad jord till arrendatorn. För att detta, såsom lämpligt är, må direkt framgå av lagtexten kräves någon jämkning i densamma.

Vad beträffar det i fråga om överlåtelsens ändamål uppställda villkoret kan, såsom framhållits i ett av Konungens befallningshavande i Kopparbergs län åberopat yttrande av överlantmätaren i länet, råda tvekan, om icke genom bibehållande av detsamma oförändrat syftet med förevarande lag skulle i betydlig grad förfelas. Institutet avstyckning för sammanläggning har tillkommit bland annat för att inom Norrland, Dalarna och Värmland bidraga till att inägojord, som tillhör trävarubolagen men för dem snarast är en tunga, avstyckas från bolagens skogsmark och sammanlägges med närliggande jordbruksfastigheter, som förut hava nödig husbehovsskog. En dylik socialt och nationalekonomiskt önskvärd jorddelning skulle kunna betydligt underlättas, om förevarande lag kunde komma till tillämpning å sådana avstyckningar. Då emellertid, när avstyckade områden sålunda skola sammanläggas med redan befintliga bondejordbruk, avstyckningarna, åtminstone i allmänhet, näppeligen kunna sägas avse »egnahemsändamål», synes man för att möjliggöra lagens tillämpning i dylika fall böra modifiera de uppställda förutsättningarna, då fråga är om sammanläggning. Sker detta exempelvis så, att begränsning eller avlösning av inteckningsansvar förklaras få äga rum jämväl då avstyckning för sammanläggning med annan fastighet avser stärkande av befintligt mindre jordbruk, torde någon risk icke uppkomma för att säkerheten för stamfastigheternas inteckningar skall i någon mån minskas.

En motsvarande jämkning av förutsättningarna synes emellertid önskvärd även i fråga om 1929 års lag, detta med hänsyn till de avstyckningar, som verkställas med stöd av 2 § i lagen den 9 mars 1928 med särskilda bestämmelser angående avstyckning inom vissa delar av Kopparbergs län. Dessa avstyckningar måste nämligen juridiskt betraktas såsom avstyckningar till särskild fastighet och äro således att bedöma enligt 1929 års lag, men då de hava enahanda syfte och praktiska innebörd som nyssberörda, i de nordliga landskapen förekommande avstyckningar för sammanläggning, böra de, på sätt överlantmätaren också erinrat, skäligen i nu förevarande avseende likställas med dessa. Att utan begränsning till fall, som avses i nämnda lag av år 1928, vidtaga den ändring i 1929 års lag, som lagrådet sålunda förordar, torde icke möta betänklighet, enär till följd av de bestämmelser, som reglera avstyckningsinstitutet, avstyckning till särskild fastighet i syfte att stärka befintligt mindre jordbruk icke gärna kan ifrågakomma annat än i dessa fall. Avfattas 1929 års lag på nu antytt sätt, erfordras icke i detta hänseende ändring i lydelsen av den nu behandlade paragrafen.

Enligt 7 § i 1929 års lag skall, när nedsättning av det för inteckningsansvarets avlösning bestämda beloppet ägt rum, anmälan därom av Konungens befallningshavande göras till domaren, såvitt angår jord å landet. I det inom justitiedepartementet utarbetade preliminära förslaget till lag om utsträckning av 1929 års lags tillämplighet upptogs för det i fjärde stycket av 1 § avsedda

fallet en bestämmelse, att anmälan om skedd nedsättning skulle göras icke till domaren utan till ägodelningsdomaren. Orsaken härtill var tydligen det särskilda förhållande, som i sammanläggningsfallen skulle äga rum mellan avstyckningsärendet, som slutligen handlägges av ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten, och det på häradsrättens beslut ankommande avlösningens ärendet. Med anledning av ett över nämnda förslag avgivet yttrande, däri framhållits, att domaren alltid borde erhålla underrättelse om verkställd nedsättning, har emellertid nämnda särbestämmelse uteslutits ur det nu föreliggande förslaget. Härvid torde man hava förutsatt, att i det sällsynta fall, då domaren och ägodelningsdomaren ej vore samma person, den senare till följd av stadgandena i 12 § av 1926 års lag om sammanläggning av fastigheter å landet skulle genom domaren få kännedom om nedsättningen. Då emellertid med hänsyn till avfattningen av dessa stadganden det ej kan tagas för visst, att så kommer att ske, synes det riktigast, att för det fall, som särbestämmelsen gällde, i lagen föreskrives, att när domare, som ej tillika är ägodelningsdomare, erhållit meddelande om skedd nedsättning, han skall härom underrätta ägodelningsdomaren.

2 §.

Att förfarandet vid begränsning eller avlösning av in-teckningsansvar enligt förevarande paragraf skall vara detsamma som för olika fall bestämts i 1929 års lag och 1 § av den nu behandlade lagen, bör i paragrafen utsägas. Ävenledes vore lämpligt, om av paragrafens avfattning tydligt framginge den skillnad i fråga om förutsättningarna för tillämpligheten, som, på sätt lagrådet redan vid 1 § påpekat, består mellan 1 och 2 §§.

Övergångsbestäm-melsen.

Då begränsning eller avlösning av in-teckningsansvar bör få ske allenast när ansvaret är subsidiärt, och först genom det samtidigt med förevarande förslag till lagrådet remitterade förslaget till ändring i in-teckningsförordningen meddelas stadgande om subsidiärt ansvar i avseende å område, som avstyckats för sammanläggning med annan fastighet, eller å område, som enligt 1 kap. 6 a § 3 mom. lagen om fastighetsbildning i stad är att anse såsom avstyckat, har blivit nödigt att, såvitt angår nu nämnda områden, i en övergångsbestämmelse till förevarande lag göra enahanda förbehåll som förslaget till ändring i in-teckningsförordningen innehåller. Denna övergångsbestämmelsens innebörd skulle framstå klarare, därest bestämmelsen, i enlighet med vad det inom justitiedepartementet utarbetade förberedande förslaget innehöll, komme att hänföra sig till nämnda båda slag av områden.

Förslaget till lag om vissa av samfällid mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från in-teckningsansvar.

1 §.

När år 1907 åtgärd i lagstiftningsväg första gången vidtogs för underlåtande av mindre områdens befriande från ansvar för in-teckningar i de fastig-

heter, från vilka de avskilts, gällde det området — knektetorpen — vilkas värde i förhållande till stamfastigheternas städse var så litet, att det för kreditgivaren saknade egentlig betydelse, huruvida kreditunderlaget omfattade även området eller om detta frigjordes från in-teckningsansvaret. Man fann sig då kunna stadga ansvarsfrihet för området i förhållande till rättsägare, som icke inom stadgad, genom offentlig kungörelse bekantgjord tid framställde erinran däremot. Nu föreslås ett liknande preklusionsförfarande beträffande områden i allmänhet, som avskilts från mark, samfälld för ett flertal fastigheter. De samfälligheter, som här avses, kunna vara av den mest växlande art. Det kan vara fråga om rena obetydligheter, såsom för allmänt behov avsatta vägar och diken, men också exempelvis om vid skifte avsatt strömfäll eller gemensamhetsskog eller skog, som vid skifte enligt skiftesstadgan lämnats oskiftad. Då samfälligheter av de senast nämnda slagen kunna vara av betydande värde, kan det icke komma i fråga att här utan vidare tillämpa den i 1907 års lag upptagna principen. Att begränsa den blivande lagens tillämplighet till vissa slag av samfälligheter eller eljest genom fixa regler bestämma, under vilka omständigheter befrielse bör få inträda, torde svårigen låta sig göra. Vill man vinna det praktiska syfte, som förslaget avser att realisera, synes annan utväg icke stå till buds än att, såsom förslaget innehåller, åt domstolen överlämna att efter omständigheterna i det särskilda fallet pröva, huruvida risk föreligger, att det ifrågavarande områdets befriande från in-teckningsansvar kan bli till skada för in-teckningshavare. Men fråga är, huruvida icke omsorgen om fastighetskrediten bör föranleda, att prövningen blir något strängare än som skulle följa av det föreslagna stadgandet. Det bör ej vara nog med att utesluta de fall, då särskilda skäl tala för att säkerheten kunde märkligt minskas, utan preklusion bör få inträda endast då omständigheterna utgöra grund för antagande, att avsevärd minskning av säkerheten ej skall uppstå. Härutinnan hemställes om ändring av förevarande paragraf.

Vad som i första rummet kommer i betraktande vid domstolens bedömning av nu berörda fråga är givetvis värdeförhållandet mellan området och stamfastigheterna. Lagrådet anser sig härvid böra framhålla, att domstolarna ingalunda alltid böra känna sig skyldiga att fordra särskild utredning om värdet å området och stamfastigheterna; skulle praxis utbildas i denna riktning, kunde lagens syfte bli väsentligt motverkat. I de flesta fall — t. ex. då området består av en jordremsa, som vid skifte undantagits till väg, eller av mark, som avsatts till grustag men vars grustillgång uttömts — lär det vara uppenbart, att risk för säkerhetens minskande icke föreligger.

3 §.

Såsom förutsättning för att kungörelse angående gjord ansökning om ansvarsbefrielse skall utfärdas bör i lagen angivas, att hinder mot bifall till ansökningen ej möter på grund av stadgandena i 1 och 2 §§.

För att hänsyn skall tagas till ett efter ansökningens kungörande gjort bestridande av densamma förutsättes, att bestridandet framställts av »någon, vilkens rätt kan vara beroende av ansökningen». Enligt motiven avses härmed

ägare av fastighet, som har del i den ifrågavarande samfälligheten, eller ägare av annan, med sådan fastighet gemensamt in-tecknad fastighet eller innehavare av in-teckning i fastighet, som nu nämnts. I anledning av detta uttalande i motiven må erinras — förutom att även andra än personer av de nämnda kategorierna undantagsvis kunna tänkas vara rättsägare i förevarande hänseende — att icke alla ägare av de fastigheter, till vilka samfälligheten hör, äro att räkna hit. Det lärer tvärtom i regel förhålla sig så, att sådana fastighetsägares rätt redan av den anledningen icke beröres av ansöknings, att vid områdets överlåtande icke å köpeskillingen avräknats någon på området belöpande del av stamfastigheternas in-teckningar, vadan dessa fastigheters ägare gentemot ägaren av det avstyckade området hava att helt svara för nämnda in-teckningar. Och härjämte är att märka, att därest till följd av numera gällande regler det avstyckade områdets in-teckningsansvar är allenast subsidiärt och följaktligen primärt ansvar för hela gälden åvilar stamfastigheterna, dessas ägare icke äro rättsligt beroende av ansöknings; endast om äldre lag är tillämplig beträffande in-teckningsansvaret, kan detta vara fallet.

5 §.

Sedan den i kungörelsen utsatta tiden gått till ända, bör rätten meddela beslut, varigenom med tillämpning av de i de två första styckena av denna paragraf givna reglerna fastställles, i vilken mån området fortfarande häftar för in-teckning i stamfastighet. Härom bör bestämmelse införas i tredje stycket före stadgandet, att anteckning om nämnda förhållande skall göras i in-tecknings- eller fastighetsboken.

6 §.

Enligt 2 § är såsom förutsättning för avstyckat områdes befriande från in-teckningsansvar bland annat angivet, att fastställelse skall hava skett å avstyckningen. Då även denna bestämmelse skall äga motsvarande tillämpning i fråga om avsöndrad lägenhet, må erinras, att beträffande avsöndringar, som tillkommit före den 1 januari 1897, fastställelse ej var erforderlig för lagfart å desamma. Enligt lagrådets mening bör den omständigheten, att dylik avsöndring ej fastställts, icke utgöra hinder för lagens tillämpning. Avfattningen av förevarande paragraf torde ej heller utesluta en tolkning i enlighet härmed.

Efter godkännande av den nu föreslagna lagstiftningen skulle de regler, som i lag givits till underlättande av att avsöndrade eller avstyckade områden må befrias, helt eller delvis, från in-teckningar i stamfastigheterna, vara att söka i fyra särskilda lagar, nämligen 1907 års lag angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorp, 1929 års lag, avseende områden, som avstyckats enligt fastighetsbildningslagen eller till särskilda fastigheter enligt jorddelningslagen, en lag, innebärande huvudsakligen att 1929 års lag skall med vissa modifikationer vara tillämplig jämväl med avseende å områden, som enligt jorddelningslagen avstyckats för sammanläggning med annan fastighet, samt en lag, varigenom ett enklare förfarande stadgas för det fall, att ett avstyckat eller

avsöndrat område varit samfällt för ett större antal fastigheter. För sistnämnda fall meddelas emellertid ett stadgande även i den tredje av berörda lagar.

Av denna sammanställning torde framgå, att de fyra lagarna behandla så likartade och med varandra så sammanhängande ämnen, att det skulle bidraga till större reda och lättare översikt, om hithörande bestämmelser upptoges i en lag. Beträffande den s. k. ryttartorpslagen vill dock lagrådet ej förorda dess uppgående i en enhetlig lag, när den är av i viss mån tillfällig karaktär och kan antagas hava till stor del redan vunnit den tillämpning, som var avsedd. Men i fråga om de tre övriga lagarna anser sig lagrådet böra hemställa om deras sammanförande till en enda lag, vilken skulle kunna rubriceras såsom »Lag om begränsning eller upphävande av avstyckat eller avsöndrat områdes ansvar för in-teckning i stamfastighet». Med de jämkningar, som påkallas av sammanslagningen, kunde i den enhetliga lagen i ett första avsnitt med överskrift »Om begränsning eller avlösning av in-teckningsansvaret» upptagas innehållet i dels 1—11 §§ i 1929 års lag, dels den föreslagna lagen om utsträckt tillämpning av denna lag och dels 13 § i 1929 års lag, varefter med överskrift »Om in-teckningsansvarets upphörande på grund av preklusion» kunde införas innehållet i den särskilda lagen angående samfälligheter, med undantag dock av stadgandet i 1 § andra stycket. Som en »Allmän bestämmelse» kunde till sist inflyta ett stadgande, motsvarande dem, som innehållas i nämnda stycke och 12 § i 1929 års lag.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 37 § 5 och 6 mom. förordningen den 16 juni 1875 angående in-teckning i fast egendom.

Den i 6 mom. upptagna hänvisningen till ifrågavarande speciallagstiftning på in-teckningsrättens område synes vara allt för allmänt hållen. Det vore lämpligare att avfatta hänvisningen i anslutning till ordalagen i den av lagrådet föreslagna rubriken till den lag, som skulle bildas genom den av lagrådet i det föregående förordade sammanslagningen.

Enligt övergångsbestämmelsen skall den föreslagna lagen ej äga tillämpning beträffande avstyckat område, som överlätits före dagen för lagens ikraftträdande, med mindre området avstyckats till särskild fastighet. Då ändringen i in-teckningsförordningen icke avser något fall av avstyckning till särskild fastighet, bör förbehåll för dylikt fall ej upptagas i övergångsbestämmelsen. — Därest övergångsbestämmelsen till den föreslagna lagen angående utsträckt tillämpning av 1929 års lag avfattas i enlighet med lagrådets hemställan, är lämpligt att giva övergångsbestämmelsen till förevarande lag en motsvarande avfattning.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 121 § utsökningslagen

lämnades av lagrådet utan anmärkning.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 30 december 1930.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde:

»I statsråd den 28 februari 1930 har Kungl. Maj:t på föredragning av min företrädare i ämbetet bestämt, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över inom departementet upprättade förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 14 juni 1929 (nr 161) om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten, lag om vissa av samfällad mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från inteckningsansvar, lag om ändrad lydelse av 37 § 5 och 6 mom. förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom och lag om ändrad lydelse av 121 § utsökningslagen. Över förslagen har lagrådet avgivit utlåtande den 8 april 1930.

Lagrådet har i det stora hela godkänt förslagen. Även jag giver dem min anslutning. I formellt hänseende har lagrådet erinrat, att efter ett upphöjande till lag av den föreslagna lagstiftningen reglerna om avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från inteckningar i stamfastigheterna skulle vara att söka i fyra särskilda lagar, nämligen 1907 års lag angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorp, 1929 års lag om begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten samt de båda nya lagarna i ämnet. Då samtliga dessa lagar enligt lagrådets mening behandla så likartade och med varandra så sammanhängande ämnen, att det skulle bidra till större reda och lättare översikt, om hithörande bestämmelser upptoges i en lag, har lagrådet, som dock ej velat förorda den s. k. ryttartorpslagens uppgående i en enhetlig lag, hemställt om de tre övriga lagarnas sammanförande i en enda lag. Uppenbarligen har vid förslagets utarbetande förelegat en nog så naturlig önskan att icke upphäva, om också endast formellt, en lag som tillkommit så sent som år 1929. Övervägande skäl synas mig dock tala för den av lagrådet föreslagna anordningen, helst det visat sig möjligt att åtminstone delvis i varandra inarbета 1929 års lag och förslaget om dennas utsträckning. Härtill kommer, att jag

efter hemställan av lagrådet ämnar föreslå viss ändring i 1929 års lag, vilken således ändå icke kan lämnas alldeles orörd. Vid sådant förhållande har jag låtit inom departementet utarbета förslag till en enhetlig lag med rubrik: '*Lag om avstyckat eller avsöndrat områdes befriande från ansvar för inteckning i stamfastighet.*'

I en första avdelning av lagen med överskrift 'Om ansvarets begränsning och avlösning' har jag låtit upptaga innehållet i dels 1929 års lag med undantag av 12 §, och dels den föreslagna lagen om utsträckt tillämpning av 1929 års lag. Bestämmelserna hava fördelats i två grupper, försedda med underrubrikerna 'Område, som avstyckats till särskild fastighet', omfattande 1—13 §§ samt 'Område, som avstyckats för sammanläggning med annan fastighet', innefattande 14 §. Vidare har jag i en andra avdelning av lagen med överskrift 'Om ansvarets upphörande efter kungörelse', omfattande 15—20 §§, låtit införa innehållet i den föreslagna lagen om vissa av samfällid mark avstyckade eller avsöndrade områdens befriande från inteckningsansvar med undantag av 1 § andra stycket. Under 'Allmän bestämmelse' har slutligen såsom 21 § intagits innehållet i 12 § i 1929 års lag och sistnämnda stycke.

Paragraferna 1—11 överensstämma nära med motsvarande paragrafer i 1929 års lag. Endast i 1 § första stycket har vidtagits en ändring av saklig innebörd, i det att med överlåtelse för 'bostads- eller egnahemsändamål' likställts överlåtelse för 'stärkande av befintligt mindre jordbruk'. Härtill återkommer jag vid 14 §. Därjämte ha från den föreslagna lagen angående utsträckt tillämpning av 1929 års lag överflyttats ett par bestämmelser. Sålunda har i 1 § andra stycket införts den i 2 § utsträckningslagen upptagna bestämmelsen att, där området avstyckats av mark, samfällid för flera än tio fastigheter med skilda ägare, för begränsning eller avlösning av inteckningsansvaret allenast erfordras, att området överlåtits till annan. I 2 § har inarbetats den för sådant område avsedda särbestämmelsen i fråga om ansökningstiden, vilken likaledes återfinnes i 2 § utsträckningslagen. I 5 § första och andra styckena hava intagits regler motsvarande dem, som innehållas i andra och tredje punkterna av 3 § utsträckningslagen. I fråga om 6 § må allenast erinras, att, där endast en av flera stamfastigheter exekutivt försålts, ur området givetvis icke kan till täckande av eventuell brist uttagas mer än vad enligt begränsningsbeslutet av områdets värde belöper å den försålda stamfastigheten. — 12 § överensstämmer med 13 § i 1929 års lag. — I 13 § hava införts de i 2 § utsträckningslagen innehållna bestämmelserna om begränsning eller avlösning av inteckningsansvaret beträffande tomt- eller tomtedel. Då föreskrifterna om tomtindelning avstyckande verkan i det förslag till ändring i fastighetsbildningslagen, som i samband med ny stadsplanelagstiftning torde komma att föreläggas 1931 års riksdag, hava sin plats i 1 kap. 3 §, har därav betingad ändring vidtagits i beskrivningen av den tomt eller tomtedel, varom här är fråga. — Till 14 § hava överförts reglerna i 1 § utsträckningslagen. Vid nämnda lagrum har lagrådet förordnat en mindre modifikation i de uppställda förutsättningarna för ansvarets begränsning eller avlösning. Sålunda har lagrådet i syfte att möjliggöra den föreslagna lagens tillämpning även i sådant fall, då område avstyc-

kats för sammanläggning med redan befintligt bondejordbruk, utan att avstyckningen kan sägas avse egnahemsändamål, hemställt om sådana föreskrifter, att begränsning eller avlösning av inteckningsansvar må kunna äga rum jämväl då avstyckning för sammanläggning med annan fastighet avser stärkande av befintligt mindre jordbruk. Lagrådet har tillika förordat en motsvarande jämkning av förutsättningarna även i fråga om 1929 års lag, detta med hänsyn till de avstyckningar, som verkställas med stöd av 2 § lagen den 9 mars 1928 med särskilda bestämmelser angående avstyckning inom vissa delar av Kopparbergs län och vilka torde vara de enda avstyckningar till särskild fastighet i syfte att stärka befintligt mindre jordbruk, som kunna ifrågakomma. Då det synes önskvärt att begränsning eller avlösning av inteckningsansvar må kunna medgivas i den av lagrådet föreslagna utsträckningen samt inteckningshavares rätt icke torde härigenom kränkas, har, på sätt jag redan antytt, i överensstämmelse med lagrådets hemställan i 1 § av det omarbetade förslaget med överlåtelse för 'bostads- eller egnahemsändamål' likställts överlåtelse för 'stärkande av befintligt mindre jordbruk'. Genom hänvisning i 14 § till 1 § får denna ändring verkan även i fråga om avstyckning för sammanläggning med annan fastighet. — 15—20 §§ överensstämma i huvudsak med de däremot svarande 1—6 §§ i förslaget till lag om vissa av samfällad mark avstyckade eller avsöndrade områdets befriande från inteckningsansvar med allenast den ändringen i fråga om uppställningen — bortsett från det förut berörda stadgandet i 1 § andra stycket — att bestämmelserna om tomt och tomtedel, som ingått i remissförslagets 1 och 2 §§, icke intagits i de däremot svarande 15 och 16 §§ utan upptagits särskilt för sig i det omarbetade förslagets 20 § andra stycket. Lagrådet har ifrågasatt, huruvida icke omsorgen om fastighetskrediten bör föranleda, att prövningen, huruvida preklusionsförfarandet må komma i tillämpning, blir något strängare än som skulle följa av den i remissförslagets 1 § uppställda förutsättningen, 'såframt särskilda skäl ej föranleda till antagande, att inteckningshavares säkerhet genom områdets befriande märkligen minskas'. I sådant hänseende har lagrådet hemställt om den ändring, att preklusion må inträda endast 'då omständigheterna utgöra grund för antagande, att avsevärd minskning av säkerheten ej skall uppstå'. Då en ändring i den av lagrådet föreslagna riktningen torde bidra till att ytterligare trygga inteckningshavares rätt och det ej torde behöva befaras, att domstolarna därav skola föranledas att onödigtvis fordra särskild utredning om värdet av området och stamfastigheterna, har jag i det omarbetade förslagets 15 § vidtagit den sålunda förordade ändringen. — *Övergångsbestämmelsen* har i överensstämmelse med lagrådets hemställan avfattats så, att begränsning eller avlösning av inteckningsansvar uteslutits i fråga om sådant område — avstyckat för sammanläggning med annan fastighet eller utlagt till tomt eller tomtedel — vars inteckningsansvar icke är subsidiärt.

Lagrådets anmärkningar i övrigt mot de båda huvudförslagen äro av övervägande formell natur och hava synts mig böra beaktas. Jämväl därutöver hava vissa redaktionella jämkningar vidtagits. Särskilt må nämnas, att genom förslagets inarbetande tillika med 1929 års lag i en enhetlig lag stad-

gandet i första punkten av 3 § lagen angående utsträckt tillämpning av 1929 års lag blivit överflödigt, varjämte föreskriften i sista punkten av samma paragraf såsom självklar ansetts kunna utgå.

Lagrådets anmärkningar mot förslaget till lag om ändrad lydelse av 37 § 5 och 6 mom. in-teckningsförrordningen har jag funnit böra beaktas. Därjämte har såväl detta förslag som förslaget till lag om ändrad lydelse av 121 § ut-sökningslagen undergått jämkningar av redaktionell art.

De nya lagarna hava ansetts böra träda i kraft den 1 januari 1932.»

Föredraganden uppläser härefter de i enlighet med vad sålunda anförts upprättade förslagen till *lag om avstyckat eller avsondrat områdes befriande från ansvar för in-teckning i stamfastighet, lag om ändrad lydelse av 37 § 5 och 6 mom. förordningen den 16 juni 1875 angående in-teckning i fast egendom och lag om ändrad lydelse av 121 § utsökningslagen* samt hemställer, att förslagen måtte genom proposition föreläggas 1931 års riksdag till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till nästkommande års riksdag skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gösta Tidelius.